

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO*

I. Kodeks karny z 1932 r.

Art. 2 k. k. 1. Przy porównaniu surowości ustaw karnych należy uznać za względniejszą ustawę, przewidującą niższe minimum kary za dane przestępstwo. (16. IX. 1932, II 4 K. 770/32).

2. Przy ocenie, która z ustaw, dawna czy nowa, jest dla oskarżonego względniejsza, nie wystarcza, poprzestać na abstrakcyjnym porównaniu kar, grożących według dawnego i nowego przepisu ustawy karnej za dane przestępstwo, lecz należy wziąć pod uwagę faktyczne okoliczności danego konkretnego czynu i ocenić, czy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności ustalonych w danym konkretnie wypadku, a więc np. recydywy, współsprawstwa, usiłowania, przyznanych okoliczności łagodzących bądź obciążających, kar dodatkowych i t- p. czyn sprawcy byłby względniej traktowany przez ustawę dawną czy nową. Jedno i to samo zatem przestępstwo np. kradzież w zależności od konkretnych ustalonych w danych sprawach okoliczności raz będzie traktowane względniej przez dawną ustawę, to znowu przez ustawę nową. (18. XI. 32, II 2 K. 987/32).

Art. 20 i 21 k. k. Subiektywne wrażenie napaści, nieodpowiadające obiektywnemu stanowi rzeczy, może służyć za dowód błędu i jako błąd może wpływać we właściwych granicach na karalność.

W wypadkach nieświadomości lub błędu co do okoliczności, należącej do istoty czynu, nie ustępuje odpowiedzialność sprawcy automatycznie, lecz obowiązkiem sędziego będzie zbadać, czy sprawca nie miał możliwości przekonania się o rzeczywistym stanie

* Ze względu na wejście w życie jednolitego polskiego kodeksu karnego i polskiej procedury karnej na całym terytorjum Polski, orzecznictwo karne S. N. z początkiem 1933 (zesz. I) zostaje skomasowane w jeden dział obejmujący wszystkie ziemie polskie.

rzeczy. W razie możliwości uniknięcia błędu nie będzie można mówić, jakoby nie było przestępstwa.

Przestępstwami nieumyślnymi w rozumieniu art. 20 k. k. mogą być nietylko czyny nieumyślne, ale również i czyny umyślne, popełnione pod wpływem błędu, wynikłego z nieostrożności lub nie dbalstwa. (6. XII. 1932, II 2 K. 1023/32).

Art. 27 k. k. Pomoc w rozumieniu § 49 k. k. ziem zach. jak i art. 27 k. k. z r. 1932 musi być udzielona przed czynem, lub w czasie jego dokonania. (25. X. 1932, II 4 K. 750/32).

Art. 28 k. k. W myśl art. 28 k. k. odpowiedzialność za podżeganie do pobicia wymaga ustalenia, do jakiego, mianowicie, pobicia oskarżony podżegał współoskarżonych, i czy działanie bezpośrednich sprawców nie przekroczyło zamierzenia i przewidywania podżegacza. (4. X. 1932, II 2 K. 800/32).

Art. 61–64 k. k. Wobec tego, że przepisy art. 61–64 k. k. z 11 lipca 1932 są względniejsze niż ustawa z 17. IX. 27 p. 741, gdyż stosują warunkowe zawieszenie do kar wyższych i wyłączają jego zastosowanie jedynie w wypadku recydywy (§ 3 art. 61 i art. 60), przeto muszą być one zastosowane w wypadku przewidzianym w art. 2 k. k. z r. 1932. (30. IX. 1932, II 4 K. 662/32).

Art. 97 k. k. 1. Dla zastosowania art. 97 k. k. niezbędne jest ustalenie, że sprawca w celu popełnienia zbrodni, przewidzianych w art. 93, 94, 95 k. k., wszedł w bądź stałe bądź czasowe porozumienie z innymi osobami bez względu na to, czy porozumienie to miało być krótkotrwałe i obejmowało jedno specjalne działanie według oznaczonego planu (spisek), czy przybrało postać trwałego związku zmierzającego do tegoż celu zapomocą szeregu działań, obliczonych na czas dłuższy (nielegalne partje polityczne).

Związki mające na celu zbrodnie stanu nie mogą być kwalifikowane pod art. 166, lecz pod art. 97 k. k. (2. XI- 1932. II 1 K. 1263/32).

2. Dla zbrodni stanu k. k. z r. 1932 zamiast art. 102 k. k. z r. 1903 wprowadza przepis wyjątkowy w postaci art. 97 k. k., kwalifikując pod ten przepis wszelkie stałe lub czasowe wejście w porozumienie z innymi osobami w celu popełnienia takich zbrodni. (2. XI. 1932, II 1 K- 1263/32).

Art. 134 k. k. Dawanie podarunku urzędnikowi w związku z rozstrzygnianiem przez niego spraw publicznych, jest czynem nieetycznym i zniesławiającym, choćby nawet nie miało znamion karygodnych ze względu na brak złego zamiaru nakłaniania do stronności lub do naruszenia obowiązku służbowego. (22. IX. 1932, II 3 K. 677/32).

Art. 134 i 290 k. k. Przez „korzyść majątkową” w rozumieniu § 338 k. k. z r. 1871, jak również art. 134 i 290 k. k. z r. 1932. nie można, według powszechnie ustalonej wykładni, rozumieć zysku z przestępstwa, gdyż „korzyść” powyższa musi być niezależna od przestępnej zdobyczy. (4. XI. 1932, II 4 K. 777/32).

Art. 140 k. k. Art. 140 k. k. z 1932 r. nie uzależnia odpowiedzialności za fałszywe zeznanie od tego, czy zeznanie złożono pod przysięgą czy bez przysięgi, lecz od tego, czy zeznający był uprzedzony o grożącej za to odpowiedzialności. (16. XI. 1932. II 2 K. 891/32).

Art. 255 k. k. 1. Przepis § 186 k. k. b. zab. prusk. jest łagodniejszy od art. 255 k. k. z 1932 r. (15. XI. 32, II 4 K. 827/32).

2. Poszczególne obraźliwe oświadczenia, składające się na treść zniewagi, nie stanowią odrębnych czynów, lecz stanowią fragmenty jednego czynu, to też przedmiotem wyrokowania mogą być obraźliwe oświadczenia, ujawnione na rozprawie, a nie przytoczone w akcie oskarżenia i naodwrot pominięcie poszczególnych obraźliwych oświadczeń w akcie oskarżenia i w loku przewodu sądowego, nie daje podstawy do wszczęcia o te brakujące oświadczenia znieważające nowej sprawy. (15. XI. 32, II 4 K. 827/32).

Art. 256 k. k. 1. Przepis art. 256 k. k. z 11. VII. 1932 r. jest względniejszy od przepisu § 185 niem. k. k., gdyż nie wszystkie czyny podpadające pod § 185 niem. k. k. są przestępstwami z art.: 256 k- k. z 11. VII. 1932 r. (30. IX. 1932, II 4 K. 657/32).

2. Obelżywe wyrażenie się o zmarłym w obecności jego bliskiego krewnego może mieć na celu obrazę godności osobistej żyjącego. (2. XII. 1932, II. 4 K. 593/32).

3. Znieważenie pamięci zmarłego nie oznacza, że zmarły jest znieważony i pokrzywdzony, gdyż z chwilą ustania osobowości fizycznej nie można już mówić o zniewadze danej osoby (której brak), ani o jej pokrzywdzeniu. (2. XII. 1932, II 4 K. 593/32).

Art. 264 k. k. Wina umyślna jest przesłanką odpowiedzialności karnej za występki z art. 264 k. k. z r. 1932- (7. X. 1932, II 4 K. 691/32).

II. Kodeks postępowania karnego.

Art. 2 § 1 k. p. k. Niema skazania za czyn nieobjęty skargą, jeśli sąd dopatruje się znamion zniewagi w wyrażeniu, które — choćby niewskazane w skardze — należy jednak do zarzuconego oświadczenia, a więc stanowi część jednej i tej samej czynności, która oskarżyciel uczul się znieważony i którą w całości oznaczył jako przedmiot skargi. (15. XI. 1932, II 4 K. 827/32).

Art. 67 (dawniej 65) k. p. k. O ile proces dotyczy realizacji praw majątkowych upadłego, syndyk upadłości może występować w niem w charakterze oskarżyciela posiłkowego (obecnie: pokrzywdzonego), mającego prawa strony- (21. X. 1932, II 1 K. 989/32).

Art. 89 k. p. k. obrońca z urzędu, wyznaczony w trybie art. 89 k. p. k., o ile należy do rzędu osób, wymienionych w art. 86 k. p. k. — uprawniony jest do wykonywania wszelkich czynności procesowych, a więc również do założenia kasacji. (24. X. 1932, II 1 K. 1204/32).

Art. 227 k. p. k. (now. num.). 1. Przywrócenie terminu jest uzasadnione, jeżeli obrońca zaniedbał wniesienia wyводу kasacji w błędnem mniemaniu, że oskarżony odmawia wpłacenia kaucji, skoro jej na ręce obrońcy nie przesłał, gdy tymczasem oskarżony sam w należytych czasie kaucję do sądu wpłacił. (18. XI. 1932, II 4 K. 914/32).

2. Przepis § 2 art. 227 k. p. k. (dawniej 225) nie zawiera wyjątku dla oskarżonych, którzy chcą działać na prawie ubogich i prośba o przywrócenie terminu do złożenia wyводу kasacji bez jego dołączenia, z racji podania o wyznaczenie do sporządzenia tego wyводу obrońcy z urzędu, nie uzasadnia przywrócenia terminu. (14. X. 1932, II 2 K. 904/32).

Art. 228 § 1 k. p. k. (now. num.). W kasacji nie można podnosić zarzutów, które powstały z tytułu rozstrzygnięcia sądu, orzekającego bądź w myśl pierwszego, bądź drugiego zdania § 1 art. 28 k. p. k.; przepis ten bowiem należy rozumieć w tym sensie, iż postanowienie przywracające termin staje się od razu ostateczne, a jedynie na postanowienia, odmawiające przywrócenia terminu przysługuje zażalenie. Skoro zaś k. p. k. identyfikuje pod względem skutków prawnych „prawomocne” i „ostateczne” rozstrzygnięcie, a różniczkuje je tylko pod względem formalnym, stosując pierwszy z tych terminów („prawomocne”) do rozstrzygnięć ulegających wykonaniu, to rozstrzygnięcia ostateczne narówni z prawomocnymi nie ulegają dalszemu zaskarżeniu (postanowienie składu 7 sędziów z 19. XI. 32, II 1 K. 919/32).

Art. 300 i 493 k. p. k. (now. num.). Art. 493 k. p. k. w redakcji znowelizowanej ustawą z dnia 8 stycznia 1932 r. reguluje kwestję dopuszczenia dowodów wyłącznie na żądanie stron; ani ten przepis ani żaden inny ze specjalnie ustanowionych dla postępowania odwoławczego nie uchyliły działania art. 300 k. p. k. (299), rozciągniętego i na instancję odwoławczą mocą art. 489. (473) k. p. k. (26. X. 1932, II 2 K. 814/32).

Art. 316 i 360 k. p. k. (now. num.). Zarzut podniesiony w kasacji, iż z protokołu rozprawy odwoławczej nie wynika, by opinje

biegłych byty na rozprawie zreferowane i odczytane, nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem sprowadza się do twierdzenia, że protokół rozprawy nie zawiera o tem wzmianki, nie wyraża natomiast twierdzenia, aby sąd uwzględnił w wyroku, wbrew przepisom art. 316 i 360 k. p. k. materiały dowodowy, nieujawniony na przewodzie sądowym, (22. XI. 1932, II 2 K. 938/32).

§ 2 art. 339 (dawniej 337 k. p. k.) k. p. k. Na materiale, którego nie wolno ujawniać na rozprawie, nie wolno opierać ustaleń wyroku, nawet w razie ujawnienia go wbrew przepisom. (12. XI. 1932, II 4 K. 791/32).

Art. 341 § 1 k. p. k. (now. num.). Opinje naukowe i teoretyczne, ogłoszone publicznie, ze względu na notoryczność faktów, mieszczących się w zawartym w nich materiale, tudzież ogólny charakter wynikających z nich przesłanek, nie podpadają pod pojęcie opinji biegłych tudzież dokumentów, ulegających rozpoznaniu według zasad wymienionych w § 1 art. 341 k. p. k., nie stanowią więc z tego względu przedmiotu dowodu w rozumowaniu ogólnych zasad postępowania, mających na celu zebranie i ocenę materiału faktycznego sprawy (art. 10, 360 k. p. k.). (10. XI. 1932, II 3 K. 827/32)-

Art. 358 k. p. k. 1. Odrzucenie wiarogodności świadków, zbadanych w II. inst. tylko na tej podstawie, że zostali oni powołani dopiero w drugiej instancji i zeznania ich są sprzeczne z zeznaniami świadków, zbadanych w I. instancji, jest niezgodne z ustawą. (4. XI. 1932, II 2 K. 815/32).

2. Notoryjność pewnych okoliczności ma ten skutek, że sąd na jej stwierdzenie nie ma obowiązku przeprowadzać dowodu; jednakowoż ustalenia swe może na niej oprzeć tylko wówczas, jeżeli okoliczność ta była ujawniona w przewodzie w jakikolwiek sposób (wniosek, oświadczenia strony lub sądu, zeznanie świadka i t. p.). (15. XI. 1932, II 4 K. 827/32)-

3. Sąd może skazać oskarżonego za sprzeniewierzenie większych kwot. niż wskazane w akcie oskarżenia, o ile sprzeniewierzenia te są objęte jednym i tem samym działaniem przestępnym sprawcy, w granicach bowiem tożsamości czynu sąd nie jest skrzepowany poszczególnymi twierdzeniami oskarżenia i ustalić powinien czyn tak, jak on wygląda w świetle wyników przewodu sądowego. (20. I. 1933, II 4 K. 856/32).

Art. 368 (dawniej 366) k. p. k. Brak zamieszczenia w sentencji imienia i nazwiska oskarżonego nie stanowi istotnego uchybienia, jeżeli wskutek tego zaniedbania nie powstają wątpliwości do jakiej osoby wyrok się odnosi. (20. I. 1933, II 4 K. 856/32).

Art. 369 i 379 k. p. k. (now. num.). 1. W razie konieczności wyłączenia do osobnego postępowania sprawy jednego ze współsprawców, sąd nie tylko może, ale i musi zająć zdecydowane stanowisko co do działania sprawcy, którego sprawę wyłączono, jeżeli powyższe ustalenia są potrzebne do prawidłowego załatwienia procesu w danym zakresie. (12. XI. 1932, II 4 K. 798/32).

2. Tożsamość czynu jest zachowana, jeśli nawet tylko pewna część działania przestępnego (czynności wykonawczej), ustalonego w wyroku, pokrywa się z działaniem, określonym w akcie oskarżenia. (4. XI. 1932, II 4 K. 777/32).

Art. 371 (373) k. p. k. 1. Sporządzenie sentencji prawidłowo co do treści, lecz nie w terminie wskazanym w art. 371 (373) k. p. k., może spowodować uchylenie wyroku tylko pod warunkiem przewidzianym w art. 498 (515) k. p. k.

2. Nieprzytoczenie ustnie najważniejszych powodów wyroku w myśl art. 372 (374) k. p. k. nie obraża ustawy, gdy na sali rozpraw oprócz osób urzędowych nikogo nie było. (20. X. 1932, II 2 K. 755/32).

Art. 493 k. p. k. (dawniej 477). „Dowodem” w rozumieniu § 1 lit. b. art. 493 (dawniej 477) k. p. k. jest zarówno środek dowodowy, jak i okoliczność, która ma być zapomocą tego środka udowodniona. (20. X. 1932, II 2 K. 757/32).

Art. 496 § 1 k. p. k. Okoliczność, iż w uzasadnieniu wyroku przytoczono możliwie błędne motywy co do uniewinnienia oskarżonego od pewnego przestępstwa, może stanowić podstawę zarzutów kasacyjnych tylko o tyle, o ile z mylnych motywów zapadło orzeczenie niekorzystne dla strony zakładającej kasację. Tylko sentencja wyroku a nie tegoż uzasadnienie urasta w moc prawną. (15. IX. 1932, II 3 K. 616/32).

Art. 497 p. g. k. p. k. Doręczenie wyroku nawet przed sporządzeniem protokołu rozprawy uznać należy za ważne, aczkolwiek jest uchybieniem, którego popełnienie umożliwia stronie podniesienie zarzutu z p. g. art. 497 (w dawnej redakcji), a tern samem bezwzględne obalenie wyroku. (6. IX. 1932, II 4 K. 627/32).

Art. 499 k. p. k. (now. num.). W wypadku umorzenia postępowania przez sąd I-ej inst. wyrokiem, co odpowiada ustawie, jeżeli umorzenie postępowania nastąpiło po rozpoczęciu przewodu sądowego (przed przystąpieniem do postępowania dowodowego na rozprawie bądź poza rozprawą sąd orzeka umorzenie postępowania postanowieniem, urzędowy zbiór orzec. S- N. nr. 141/31 r.), sąd odwoławczy winien traktować założony środek odwoławczy jako apelację i, uznając brak podstaw do umorzenia postępowania, rozpoznać sprawę merytorycznie, bez odsyłania jej sądowi I. inst.

do merytorycznego rozstrzygnięcia, takiego bowiem trybu postępowania w instancji odwoławczej art. 499 k. p. k. nie przewiduje. (20. I. 1933, II 4 K. 1055/32).

Art. 514 lit. f) i 515 k. p. k. (now. num.). W myśl art. 514 lit. f) k. p. k. bezwzględny powód kasacyjny stanowi tylko zupełny brak w „sentencji” ustalenia czynu przypisanego oskarżonemu, nie zaś pewne niedokładności i braki w ustaleniu tego czynu, które winny być rozpatrywane pod kątem widzenia art. 515 k. p. k. (p. Uchwała Całej Izby II. S. N. z 14. III. 1931 r. Zb. Orz. Nr. 105/31 r.). (14. XI. 1932, II 2 K. 933/32).

Art. 589 k. p. k. (now. num.). Biegłemu, wezwanemu na rozprawę, przysługuje wynagrodzenie za obecność na rozprawie, chociażby już raz otrzymał w tej samej sprawie wynagrodzenie za orzeczenie złożone w śledztwie lub dochodzeniu. (16. XII. 32, II 4 K. 1018/32).

Art. 602 (dawny 579) k. p. k. Okoliczności, które w myśl art. k. p. k., zdolne są spowodować wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym wyrokiem, muszą mieć moc takiego dowodu, któryby stwierdzał, że skazany jest niewinny, a więc muszą to być okoliczności, na których oparto wyrok. (9. XI. 1932, II 2 K. 981/32).

III. Ustawa karna skarbowa.

Art. 25 u. k. s. Ustalenie, że oskarżony był dwukrotnie karany za przestępstwa karno-skarbowe, nie wystarcza do przyjęcia kwalifikacji z art. 25 u. k. s., konieczne bowiem jest stwierdzenie, że oskarżony popełnił czyn zarzucony mu po poprzednim dwukrotnym skazaniu, że zatem poprzednie skazanie nastąpiło przed popełnieniem zarzuconego oskarżonemu czynu i to za przestępstwa, popełnione z winy umyślnej. (12. XI. 1932, II. 4 K. 563/32).

Art. 43 § 2 i 44 § 2 u. k. s. Zasadę z art. 43 § 2 i 44 § 2 u. k. s. stosować należy także w razie uniewinnienia sprawcy z przyczyn tego rodzaju, które nie wskazują na to, że przestępstwa w ogólności nie popełniono. (26. 9. 1932, II 3 K. 738/32).

Art. 47 u. k. s. „Kontrolą skarbową” w rozumieniu art. 47 u. k. s. z 1926 r. nie jest li tylko kontrola celna, lecz wszelka ingerencja państwowa, zmierzająca do przestrzegania obowiązujących przepisów wydanych w interesie skarbu Państwa. Przepisy te mogą mieścić się poza taryfą celną, w szczególności jeżeli chodzi o towary, które weszły na obszar Rzplitej z zagranicy przez Gdańsk, nie są wolne od norm prawnych obowiązujących w Rzplitej, a nie

przyjętych przez W. M. Gdańsk np. zakazy przywozu pewnych towarów. (11. IX. 1932, II 4 K. 804/32).

Art. 120 u. k. s. Art. 120 u. k. s. z 1926 r. (analogicznie art 122 u. k. s. z 1932 r.) przewiduje w punktach 1—7 szereg szczególnych działań i zaniechań, które dla interesu Skarbu Państwa uznano za szczególnie niebezpieczne i z tej racji fiskalnej czyni względnie zaniechanie takie uważa już samo w sobie za dokonane *lub miłowane uszczuplenie podatku od wina i miodu syconego*. bez względu na to, czy sprawca kierował się istotnie zamiarem uszczuplenia podatku, czy też nie. Zamiar uszczuplenia podatku nie należy do istoty tych szczególnego rodzaju przestępstw fiskalnych. Wina sprawcy polega zaś bądź to na umyślnem, bądź też nieumyślnem — z niedbalstwa (art. 5 u. k. s.) podjęciu działań względnie dopuszczeniu się zaniechań w art. 120 u. k. s. wymienionych. (25. X. 1932, II 4 K. 525/32).

IV. Ustawa o państw, podatku przemysłowym (Dz. U. poz. 550125 r.) art. 23.

1. Sprzedaż mebli i trumien oraz przedsiębiorstwo pogrzebowe, prowadzone w tem samym lokalu, stanowią dwa odrębne przedsiębiorstwa w rozumieniu ust. o państwowym podatku przemysłowym. (22. XI. 1932, II 4 K. 835/32)-

2. Kinematograf, mający stałą siedzibę, chociażby przedstawienia w nim odbywały się nie codziennie, lecz w nieokreślone zgóry dni tygodnia, opłaca świadectwo przemysłowe od przedsiębiorstwa stałego, nie zaś od przedsiębiorstwa objazdowego. (16. XII. 1932, II 4 K. 948/32).

Art. 98. 1. Płatnik podatku przemysłowego winien znać przepisy o państwowym podatku przemysłowym, to też ani nieznaomością tych przepisów, ani też okolicznością, iż z zarzutu o podobny czyn w innym roku podatkowym został niewinny, zasłać się nie może. (22. XI. 1932, II 4 K. 835/32).

2. Właściciel firmy zagranicznej, zbierający zamówienia dla własnej firmy, nie jest komiwojażerem i nie może być pociągany do opłaty podatku przemysłowego. (25. XI. 1932, II 4 K. 868/32).

Art. 103. Przestępstwo, polegające na niezłożeniu zeznania o obrocie, staje się dokonane z upływem terminu przepisanego do składania zeznań o obrocie. (30. XII. 1932, II 4 K. 982/32).

Art. 116. Przepisy o przedawnieniu rozp. o post. karno-admin. (Dz. U. poz. 365/28) nie dotyczą przestępstw, wynikłych na tle ustawy o państw, pod. przem. (30. XII. 1932, II 4 K. 982/32).

V. Ust. austr. z 15. X. 1868 r., zawierająca nowelą do ust. prasowa; (Dz. p. p. nr. 142), art. III.

Przepis art. III ust. z 15. X. 1868 Nr. 42 Dz. p. p. austr. obciąża odpowiedzialnością za rozgłaszanie karygodnej treści pisma drukowanego wymienione w tym art. osoby nawet w tym wypadku, gdy osobom tym nie można przypisać świadomości obelżywej właściwości rozpowszechnianej wiadomości, jeżeli tylko w działaniu ich można dopatrzeć się zaniedbania uwagi, przy zastosowaniu której karygodna treść nie zostałaby w piśmie drukowem zamieszczona. (15. IX. 1932, II 3 K. 702/32).

VI. Dekret z dn. 8 lutego 1919 r. o miarach (Dz. U. poz- 211JW i poz. 661128).

Przepisy Dyr. Gł. Urz. Miar z 8 września 1925 r. (Dz. urzęd. nr. 214) o warunkach legalizacji przymiarów bławatnych oraz przepisy tegoż Dyr. Gł. Urz. Miar z 1 marca 1929 r. (Dz. urz. nr. 2) pozostają w stosunku wzajemnie uzupełniającym się, jako przepisy o charakterze ogólnym i o charakterze szczegółowym. Ważność cechy przymiaru bławatnego trwa trzy lata, licząc od 1-go stycznia tego roku, w którym legalizacja została dokonana. (4. X. 1932, II 4 K. 684/32).

VII. Ust. z 7. X. 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. poz. 656)-

Art. 25. Przepis art. 25 ustawy z 7. X. 21 dotyczy majątkowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone na drogach publicznych i nie wyłącza odpowiedzialności karnej z § 230 k. k. z r. 1871 tych osób, które z niedbalstwa spowodowały na drodze publicznej uraz cielesny. (18. XI. 1932, II 4 K. 810/32).

VIII. Rozp. Prez. Rzplitej z 7. VI. 1927 r. o prawie przemy słowem (Dz. U. poz. 468).

Art. 45, 46. Skazanie oskarżonych za wykonywanie przemysłu określonego bez licencji wymaga między innymi ustalenia, że zamiar oskarżonych skierowany był na powtarzanie czynności (handlowej) sprzedaży celem stworzenia sobie źródła dochodu. (18. X. 1932, II 4 K. 721/32).

IX. Rozp. Prez. Rzp. z 13. IX- 27 o wyrobie cukru (Dz. U. poz. 700).

Art. 48. W myśl art. 48 rozp. Prez. Rzp. z 13. IX. 27 r. za tajemny wyrób cukru uznać można tylko wyrób taki, który nastąpił nietylko bez zgody, lecz i bez wiedzy właściwej władzy skarbowej. (4. X- 1932, II 4 K. 672/32).

X. *Rozp. Prez. Rzp. z 7. X. 1927 r. o sztucznych środkach słodzących (Dz. U. poz. 797).*

Art. 7. Nowa ustawa karna skarbową z 18. 3. 1932 r. Dz. U. poz. 355 wchodzi automatycznie w zastosowanie w tych przypadkach, w których szczególne przepisy jak n. p. art. 7 rozp. Prez. R. P. z 7. X. 1927 o sztucznych środkach słodzących nakazują ukaranie danych przestępstw według zasad dawnej ustawy karnej skarbowej z 2. VIII. 1926 r. Dz. U. p. 609. (26. IX. 1932, II 3 K. 686/32).

Art. 9. Przestępstwo z art. 9 rozp. Prez. R. P. z 7. X. 1927 poz. 797 o sztucznych środkach słodzących, nie ulega pochłonięciu przez przestępstwo z art. 7, 46 i 55 u. k. s., aczkolwiek jedno i drugie polega na nabywaniu lub przechowywaniu sacharyny. (26. IX. 1932, II 3 K. 687/32).

XI. *Rozp. Prez. Rzp. z 6. III 1928 o opiece nad zabytkami (Dz. U. poz. 265).*

Przemalowanie, ozdobienie czy też odnowienie przedmiotu, który nie został jeszcze uznany za zabytek, nie jest w myśl rozp. Prez. Rz. z 6. III. 1928 p. 265 karalne, skoro niema wogóle w ustawie przepisu, któryby burzenie, odnowienie i t. p. takiego przedmiotu czynił zależnym od uprzedniego zezwolenia władzy. (10. X. 1932. II 3 K. 730/32).

XII. *Rozp. Pres Rz. z 22. III. 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. poz. 365).*

Art. 4. Przepisy rozp. Prez. Rz. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym nie mają zastosowania nietylko do spraw z ustawy karnej skarbowej, lecz również do spraw podatku przemysłowego. (30. XII. 1932, II 4 K. 982/32).

XIII. *Rozp. Min. Przem. i Handlu z 29. III. 1929 r. o legalizacji narzędzi mierniczych (Dz. U. poz. 280).*

W myśl § 2 rozp. Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 marca 1929 r. poz. 280 sprzedawcom narzędzi mierniczych wolno jest trzymać na sprzedaż i sprzedawać narzędzia miernicze, o ile posiadają one nienaruszone cechy legalizacyjne, choćby ich ważność już wygasła. (4. X. 1932, II 4 K. 684/32).

A7V. *Roz. Ministra Sprawiedliwości i Ministra Poczt i Telegrafów z 25. VI. 1929 o doręczaniu pism sądowych iv spráivach karnych (Dz. U. poz. 384).*

W myśl § 9 rozp. Ministra Sprawiedliwości i Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 35. IV- 1929 poz. 384 o dacie doręczenia pism

sądowych rozstrzyga data wpisana przez adresata, nie zaś data urzędu pocztowego, znajdująca się na zwrotnem poświadczeniu odbioru. (6. X. 1932, II 3 K. 887/32).

AV. Rozp. Prez. Rz. z 21. X. 1932 o amnestji (Dz. U. poz. 7821

1. Przez przestępstwa skarbowe, wyłączone od zastosowania amnestji w myśl art. 6 § I lit. c) rozp. Prez. z 21- X. 32 r. poz. 782 rozumieć należy wszystkie czyny występne, polegające na uszczupleniu, nieuiszczeniu lub obejściu przepisów, zabezpieczających uiszczenie wszelkich świadczeń, przypadających na rzecz Skarbu lub związków terytorjalnych samorządowych z tytułu podatków, opłat celnych, danin, monopolów państwowych i opłat stempowych, jak również na naruszenie przepisów skarbowych o zakazie przywozu i wywozu. Przestępstwami skarbowymi są zatem w systemie polskiego prawa skarbowego w szczególności wszystkie czyny występne, przewidziane w ustawie karnej skarbowej, w ustawach lub rozporządzeniach o opodatkowaniu cukru, sztucznych środkach słodzących, wywozie zagranicę złota, podatku od olejów mineralnych, opłatach od kart do gry, podatku dochodowym, przemysłowym, od spadków i darowizn, od kapitałów i rent, opłatach stempowych i t. p. Przestępstwa obłożone karą porządkową są również przestępstwami skarbowymi. (Uchwała całej Izby II z 14. I 1933 r. II Pr. 137/32).

2. Pod pojęcie „władze administracyjne” w rozumieniu art. 2 rozp. o amnestjach należy podciągnąć i władze komunalne, działalność bowiem władz samorządowych terytorjalnych (miejskich i wiejskich), w odróżnieniu od samorządów gospodarczych, wyznaniowych i narodowościowych, jest działalnością, uzupełniającą administracyjną działalność Państwa w zakresie jego zadań i celów społeczno-politycznych. Odmienne stanowisko prowadziłoby do paradoksalnej i nielogicznej sytuacji prawnej, że takie same przestępstwa ulegałyby lub też nie ulegałyby amnestji w zależności od tego, czy strona odwołała się od orzeczenia karnego władzy komunalnej do sądu a nawet od tego w jakiej miejscowości Polski przestępstwo zostało popełnione, skoro np. art. 131 rozp. o prawie przemysłowym (Dz. U. poz. 468/27) przekazuje orzecznictwo co do tych samych przestępstw w jednych miejscowościach (w Warszawie i sześciu innych miastach) władzom komunalnym, w pozostałych zaś miejscowościach władzom administracji ogólnej (uchwała całej Izby II z 14. I. 1933 r., II. Pr. 137/32).

Stefan Bleszyński

Prokurator Sądu Najwyższego..

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks cywilny Król. Polskiego 1825 r.

Art. 242. Obowiązek alimentowania ma na celu dostarczenie utrzymania w zależności od rzeczywistej potrzeby uprawnionego; dlatego, gdy idzie o alimenty za czas, poprzedzający wytoczenie powództwa, Sąd powinien rozważyć, czy w owym czasie zachodziła potrzeba alimentów, czy też nieposzukiwanie ich nie stwierdza braku podówczas tej potrzeby, lub czy nie wchodzi w grę takie okoliczności, które stanowiły przeszkodę do wcześniejszego wystąpienia z powództwem. (21. IX. 1932, I-C. 1213/32).

Art. 277. Wskazany w tym artykule termin, obowiązujący spadkobierców przy wytoczeniu powództwa z zaprzeczeniem prawości rodu, przewidziany został dla przypadku, gdy zwalczają oni płynące z art. 272 K. C. P. domniemanie prawne, iż mąż jest ojcem dziecka, poczętego w czasie małżeństwa; nie może zaś wzmiankowany termin znaleźć zastosowania w przypadku, gdy spadkobiercy męża występują z zaprzeczeniem macierzyństwa żony ich spadkodawcy oraz prawdziwości oświadczenia w tym przedmiocie męża w akcie urodzenia dziecka. (30. IX. 1932, I. C. 2978/31).

Art. 502. Przepis art. 502 K. C. P., dozwolający unieważniać czynności ubezwłasnowolnionego, dokonane przed wyrzeczeniem bezwłasnowolności, jeśli w czasie ich przedsięwzięcia przyczyna do pozabawienia woli była oczywista albo powszechnie wiadoma, ma na względzie umowy obciążliwe, zawarte w interesie i dla wzajemnej korzyści stron obu (art. 1106 K. C.); natomiast co do umów dobroczynnych, w których później ubezwłasnowolniony świadczy drugiej stronie korzyści zupełnie darmo (art. 1105 K. C.), dla nieważności wystarcza ustalenie, iż zobowiązujący się w dacie odnośnego zobowiązania nie był zdrów na umyśle, co wyraźnie stanowi dla darowizn art. 901 K. C. (23. IX./6. X. 1932, I. C. 762/32)-

Art. 504. Usunięcie z rady familijnej rodzonej siostry ubezwłasnowolnionego i powołanie osoby mu obcej na członka rady może nastąpić tylko w wypadkach, wyraźnie w ustawie przewidzianych (art. 416 i 509 K. C. P.). (14./28. X. 1932, I. C. 309/31).

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 724. Aczkolwiek zgłaszający się o spadek spadkobierca nie ma obowiązku złożenia dowodu, iż jest wyłącznym spadkobiercą, jednak stronie pozwanej służy t. zw. ekscepcja plurium cohaeredum, i skoro strona pozwana udowodni istnienie innego jeszcze spadko-

biercy, a powód nie stwierdzi, by ten inny spadkobierca zrzekł się spadku, albo utracił prawo do niego, lub ustąpił swoje prawa powodowi, powództwo o spadek winno być odpowiednio zredukowane, zgłaszający się bowiem mocen jest dochodzić tej tylko części spadku, która mu istotnie przypada, nie ma natomiast prawa żądać dalszej części, która z mocy art. 724 K. C. należy do innego spadkobiercy, tak samo, jak nie może być zmuszony do zapłaty całości podzielnego długu spadkowego, jeżeli nie reprezentuje całości spadku. (1/22. IX. 1932, I- C. 2840/31).

Art. 770. Decyzja Sądu o wprowadzeniu Skarbu Państwa w posiadanie spadku ma skutki od daty śmierci spadkodawcy. (28. X. 1932, I. C. 65/32).

Jak wynika z art. 770—772 K. C, a szczególnie z ostatniego, wprowadzenie małżonka w posiadanie zastrzeżone zostało na korzyść spadkobierców porządkowych, obcy więc nie może z tego tytułu czynić jakichbądź zarzutów. (22. XI. 1932, I. C. 1880/32).

Art. 935. Darowizna na rzecz nieletniego, przyjęta przez samego nieletniego wbrew art. 935 K. C, dotknięta jest nieważnością bezwzględną, czyniącą pomieniony akt nieistniejącym. (18. X. 1932, I. C. 2799/31).

Art. 1111. Wypłacenie wierzycielowi przez dłużnika części należności pod warunkiem zrzeczenia się reszty należności (nawet gdyby ta reszta istotnie się należała) nie stanowi samo przez się przymusu czyli gwałtu w rozumieniu art. 1111 i 1112 K. C. (3. XL 1932, I. C. 2941/31).

Art. 1139. Akt stanowi postawienie dłużnika w zwłoce, jeżeli z jego treści wynika w sposób wyraźny wola wierzyciela uzyskania wykonania zobowiązania, nie jest zaś wierzyciel obowiązany szczegółowo przytaczać w nim warunków tego zobowiązania, byleby było wiadome, o jakie zobowiązanie chodzi, a również nie pozbawia powyższego aktu znaczenia okoliczność, że warunki zobowiązania zostały błędnie w nim podane, w takim przypadku winien dłużnik oświadczyć, iż gotów jest wykonać to, do czego uważa, że jest zobowiązany. (31. X. 1932, I. C. 1684/32).

Art. 1236. W myśl art. 1236 K. C. zobowiązanie dopełnić może każda osoba, mająca w tem interes, chociażby nie materjalny. (22. XI. 1932, I. C. 365/32).

Art. 1253. Ustawa nie wymaga, aby przewidziana w art. 1236 K. C. oświadczenie dłużnika było uczynione w formie pisemnej, i na dowód jego dopuszczalne są i zeznania świadków. (4. X. 1932, I. C. 179/32).

Art. 1256. Zasady zarachowania zapłaty, zawarte w art. 1256 K. C., mają zastosowanie tylko w razie milczenia stron, jeżeli ani dłużnik przy wpłacie nie wyraził swej woli co do tego, jaki dług ta wpłata ma zaspokoić (art. 1253 K. C.), ani wierzyciel w przyjętem przez dłużnika pokwitowaniu nie wyszczególnił, na jaki z długów wpłaconą sumę zarachował (art. 1255 K. C.). (4. X. 1932, I. C. 179/32).

Art. 1375. Trzeci, który z własnych funduszków płaci cudzy dług, może żądać od dłużnika zwrotu zapłaconej kwoty z tytułu niesłusznego wzbogacenia się dłużnika, która powstaje przez zwolnienie od długu. (22. XI. 1932, I. C. 365/32).

Art. 1384. Skarb Państwa odpowiada na ogólnych zasadach Kodeksu Cywilnego za szkody, zrażdzone przez nieprawidłowe czynności sekwestratorów skarbowych, dokonane w trybie postępowania administracyjno-egzekucyjnego. (7. IX. 1932, I. C. 52/32).

Art. 1590. Zadatek stanowi umowne wynagrodzenie szkód i strat, wynikających z odstąpienia od umowy, lecz nie szkód, powstałych na skutek niewykonania przez sprzedawcę umowy już po przystąpieniu przezeń do jej wykonania i uiszczeniu przez nabywcę ceny kupna. (20. X. 1932, I. C. 180/32).

Art. 1759. Warunek umowy najmu, określający sąd pierwszej instancji, właściwy do rozpoznania sporów, wynikających z tej umowy nie traci mocy w okresie przedłużenia umowy w przypadku, przewidzianym w art. 1795 K. C., gdyż w myśl tego przepisu tylko termin ulega zmianie, inne więc warunki nadal obowiązują. (8. IX. 1932, I. C. 725/32).

Art. 2052. Strony mogą wprowadzić do układu pojednawczego, jak i do każdej innej umowy, przewidziany w art. 1181 K. C. warunek zawieszający, do którego chwili nastąpienia byt zawartego układu byłby odroczone; przytem dokonane przez jedną ze stron przed spełnieniem się warunku zawieszającego częściowe lub nawet całkowite uiszczenie, mające na celu wykonanie umowy, nie może unicestwić tego warunku, lecz w razie nienastąpienia takiego warunku skutkować winno jedynie zwrot sumy, nienależycie przez stronę uiszczonej. (31. X. — 15. XI. 1932, I. C. 2897/31).

Kodeks handlowy, obowiązujący w b. Król. Polskiem.

Art. 441. Ani aktywność bilansu w okresie udzielenia odroczenia wypłat, ani częściowe tylko zaspokojenie długów w czasie nadzoru nie mogą stać na przeszkodzie odniesieniu daty otwarcie upadłości do chwili, gdy odroczenie wypłat było firmie-dłużnicze udzielone. (13.30. XI. 1932, I. C. 226/32).

Prawo cywilne ziem wschodnich (t. X. cz. 1 Zw. Pr.).

Art. 567. Przytoczone w tekście art. 567 w stosunku do właściciela majątku, będącego w posiadaniu osoby trzeciej, wyrażenie „zarządzał i rozporządzał się” zostało użyte nie w znaczeniu administrowania majątkiem, taki bowiem stosunek właściciela do majątku wykluczałby możliwość posiadania tego majątku przez kogokolwiek innego i przeto nie z mocy specjalnego przepisu art. 567 t. X cz. 1, lecz na zasadzie ogólnych przepisów art. 533 t. X cz. I przedawnienie nie mogłoby w tym przypadku nastąpić; wyrażenie powyższe oznacza wogóle rozrządzenie majątkiem przez właściciela i dokonana przez właściciela sprzedaż majątku, jako stanowiąca zrealizowanie przez niego swego prawa własności i będąca zewnętrznym tegoż prawa przejawem, w zupełności podpada pod pomieniony przepis art. 567. (19- X. 1932, I. C. 1720/32).

Art. 683. Członek rodziny, niewymieniony w powołanym w art. 683 t. X cz. 1 Zw. Pr. artykule 657 tegoż tomu X, o ile ustalone będzie, iż z powodu swego złego stanu zdrowia lub kalectwa otrzymywał od poszkodowanego pomoc, która stanowiła jedyne źródło utrzymania, może żądać wynagrodzenia od kolei za doznana szkodę. (21. IX. 1932, I. C. 1016/32).

W myśl art. 683 t. X cz. 1 Zw. Pr. jednorazowa suma, otrzymana przez skapitalizowanie za 10 lat utraconego zarobku, obejmuje straty z tytułu utraty zdolności do pracy za czas od daty wypadku, zasądzenie więc ponadto odszkodowania za czas kuracji nie znajdowałoby oparcia w powołanym przepisie. (20. X. 1932, I. C. 2937/31).

Art. 1246. Przepis art. 1246, z mocy którego prawo spadkobierców wygasa w razie niezgłoszenia się ich po spadek w ciągu 10 lat od dnia obwieszczenia o wezwaniu spadkobierców, względnie od daty zejścia spadkodawcy, jeżeli obwieszczenie rzeczzone nie było dokonane, ma zastosowanie w sprawach o poszukiwanie spadku przez spadkobierców, którzy go nie objęli, od współspadkobierców, którzy spadek objęli; natomiast w powództwach o spadkowy majątek spadkobierców przeciwko osobom postronnym bieg przedawnienia oblicza się od daty zawładnięcia majątkiem spadkowym przez te osoby i kwestja przedawnienia rozstrzyga się na ogólnych zasadach przedawnienia umarzającego oraz nabywczego. (25. X. 1932, I. C. 2989/31).

Art- 1254. Spadkobiercy z mocy testamentu, tak samo jak i spadkobiercy ustawowemu, służy, zgodnie z art. 1254 t X cz. 1, prawo do spadku od dnia śmierci testatora, wobec czego od tego też momentu, o ile testator inaczej nie rozporządził, powstaje obowiązek spadkobiercy, jeżeli przyjął spadek, dokonywania przewidzia-

nych w testamencie wypłat periodycznych na rzecz zapisobiercy szczególnego, bez względu na to, czy spadkobierca objął zapisany mu majątek w posiadanie i ciągnie z niego dochody, czy też nie, chociażby nieobjęcie go w posiadanie przez spadkobiercę było spowodowane znajdowaniem się majątku w dożywotniem użytkowaniu osoby trzeciej. (19. X. 1932, I. C. 25/32)-

Art. 1528. Akt fikcyjny, czyli stwarzający jedynie pozór, pod którym nie kryje się żaden akt rzeczywisty, może być obalony nawet przez wierzyciela późniejszego, gdy akt ten uniemożliwia mu skierowanie egzekucji do majątku, który pomimo tego aktu nie przestał być własnością dłużnika, względnie nie został obciążony innymi długami. (2. XI. 1932, I. C. 1570/32).

Art. 1649. Może być zasądzona należność z aktu zastawu nieruchomości na zasadzie poświadczonego odpisu tego aktu, gdy pozwany nie twierdził, aby na głównym wypisie aktu strony po zawarciu umowy zastawu uczyniły jakiegobądź napisy, dotyczące uiszczenia długu. (14. IX. 1932, I. C. 26/32)-

Ukaz cesarski z d. 9. XI. 1906 r. (Zb. pr. i rozp., poz. 1859).

Art. 1 dz. 111. Gdy gospodarz gospodarki włościańskiej zmarł po wejściu w życie ukazu z d. 9 listopada 1906 r., chociażby jeszcze przed wydaniem ustawy z d. 14. czerwca 1910 r., stał się on właścicielem indywidualnym gospodarki i stanowi ona spadek po nim. (25. X. 1932, I. C. 2972/31).

Ustawa z d. 26. V. 1913 r. o polepszeniu losu dzieci nieślubnych w b. Król. Polskiem (Zb. pr. i rozporz. poz. 998).

Art. 6. W myśl przepisów ustawy z d. 26 maja 1913 r. ciążyący na ojcu obowiązek dostarczania alimentów dziecku nieślubnemu, jako płynący z naturalnego związku między nimi, ma charakter wyłącznie osobisty i na spadkobierców ojca nie przechodzi. Gdy jednak przyjsię na świat dziecka nieślubnego było następstwem przestępnego czynu ojca względem matki dziecka, spada na sprawcę tego czynu odpowiedzialność wynagrodzenia zarządzonych szkód i strat (art. 1382 K. C), którą w razie śmierci sprawcy ponoszą jego spadkobiercy (art. 724 K. C). (2. XI. 1932, I. C. 280/32).

Ustawa z d. 18. XII. 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. 1920 r. poz. 7).

Art. 16. Ani ustawodawstwo pracy, ani też ogólne normy prawa cywilnego nie zawierają przepisu, ażeby nieupominanie się przez pracownika o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadlicz-

bowych w czasie trwania umowy pracy skutkowało utratę praw» jego dochodzenia; przedawnienie tego rodzaju roszczeń może nastąpić nie inaczej, jak na zasadzie dzielnicowych przepisów prawa cywilnego. (21. X. 1932, I. C. 755/32).

Ustawa z d. 4. III. 1920 r. o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich. (Dz. U. poz. 153).

Art. 1. Majątki, prawa i udziały obywateli niemieckich znajdując się w rozumieniu ustawy z d. 4. III. 1920 r. na obszarze mocarstwa sprzymierzonego i stowarzyszonego o tyle, o ile polegają jego jurysdykcji; zgodnie z tem należy uznać, że wierzytelność z weksłu trasowanego, która podlegała jurysdykcji sądu polskiego według siedziby głównego dłużnika wekslu — jego akceptanta. znajdowała się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. (14. X. 1932, I. C. 1021/32).

Ustawa z d. 19. V. 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. U. poz. 272).

Art. 4. Zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia uzależnione jest od charakteru służbowego pracownika i wysokości pobieranego przezeń uposażenia, co ściśle wiąże się z łączącym pracownika stosunkiem umownym z pracodawcą; z chwilą, gdy stosunek ten z jakiegokolwiek powodu wygasa, wygasa również i uzyskane zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia i o ile pracownik taki zawrze nowy stosunek służbowy, odpowiadający wymaganiom art. 4, może ponownie uzyskać zwolnienie, o ile zgłosi w tej mierze żądanie do zarządu Kasy Chorych. (29. IX. 1932, I. C. 2659/31).

Art. 4. Przepis ust. 2 art. 4 ustawy z d. 19 maja 1920 r. dotyczy wyłącznie urzędników państwowych, powołanych przez nominację, a więc osób, pozostających w stosunku publiczno-prawnym do Państwa, natomiast nie może być stosowany do innych nawet publicznych funkcjonariuszów niepaństwowych, chociażby powołanych przez nominację. Wobec tego dyrektor izby przemysłowo-handlowej, będący nie urzędnikiem państwowym, lecz funkcjonariuszem izby jako instytucji samorządu gospodarczego, podlega obowiązkowi ubezpieczenia, przyczem bez znaczenia jest okoliczność, iż pobiera on uposażenie, przekraczające 7.500 zł., gdyż w myśl przepisu ust. 1 art. 4 powołanej ustawy zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia ze względu na wysokość pobieranego uposażenia dotyczy jedynie osób, reprezentujących przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, do rzędu zaś tych przedsiębiorstw izba przemysłowo-handlowa nie należy, będąc instytucją samorządu gospodarczego. (15. XI. 1932, I. C. 263/32).

Ustawa z d. 11. IV. 1924 r. o ochronie lokatorów
(Dz. U. poz. 406).

Art. 11 ust. 2 lit. „a”. Samowolne wstrzymanie przez lokatora uiszczenia przypadających rat komornego z powodu niedokonania napraw, należących do obowiązku gospodarza, których koszta mogą zresztą zgoła nie odpowiadać sumie zaległości komornego, może mieć miejsce jedynie w przypadkach wyjątkowych, gdy wskutek braku rzeczonoego remontu lokator pozbawiony jest korzystania z całości lub znacznej części mieszkania, albo też narażony jest na poważny uszczerbek majątkowy, o czym stanowi sąd wyrokujący na tle okoliczności czynu. (1. XII. 1932, I- C. 1554/32).

Rozporządź. Prezydenta Rzp. z d. 14. V. 1924 r. o przerachowania zobowiązań. (Dz. U. 1925 r. poz. 213).

§ 9. Wyrażona w § 9 rozp. walor, zasada, że jeżeli wierzytelność hipoteczna obciąża łącznie dwie lub kilka nieruchomości, z których jedne podlegają ochronie lokatorów, a inne nie, to do całej powyższej wierzytelności ma zastosowanie bądź miara z § 5 rozp. walor., bądź z § 6 tegoż rozporządzenia, bądź miara pośrednia, — winna być tem bardziej stosowana, gdy wierzytelność zabezpieczona została na jednej nieruchomości, która dopiero potem, wskutek sprzedaży części jej, została podzielona w naturze, przy czem okoliczność, że części te stanowią własność różnych właścicieli, jest bez znaczenia przy przerachowaniu obciążającej nieruchomości hipoteki. (2. XII. 1932, I. C. 1709/32).

§ 41. Akredytywa podlega przerachowaniu, zgodnie z p. „b” § 41 rozp. walor., według równi 1.800.000 mar. p. = 1 zł, gdyż te same motywy, które skłoniły prawodawcę do wyłączenia rachunku bieżącego z pod waloryzacji, mianowicie niemożność swobodnego dysponowania przez dłużnika złożonym na rachunek bieżący wkładem, mogącym być w każdej chwili podjętym, i trudność uchronienia go wskutek tego od dewaluacji, mogą być zastosowane i do akredytywy. (15. XL—2. XII. 1932, I. C. 1901/32).

§ 43. Przepis § 43 rozp. walor., jak i inne postanowienia tegoż rozporządzenia, zawierające normy przerachowania, nie pozbawiają stron prawa w drodze umowy w odmienny sposób, niż przewiduje rozporządzenie waloryzacyjne, uregulować kwestję przerachowania (z ograniczeniem, ustanowionem w § 38 co do umów, zawartych po 21 maja 1924 r., a dotyczącem praw osób trzecich) — (27. IX./27. X. 1932, I. C. 77/32).

Prawo wekslowe z d. 14. XI. 1924 r. (Dz. U. poz. 926).

Art. 103. Art. 103 Pr. Weksl. przyznaje równy skardze powodowej wpływ na przerwanie przedawnienia również i innym czynnością procesowym i egzekucyjnym, a w ich liczbie i środkom, wynikającym z przepisów o udzieleniu klauzuli egzekucyjnej i jej wykonaniu, z tych zaś przepisów wynika, iż zgłoszenie wniosku o nadanie klauzuli przerywa przedawnienie, z chwilą zaś uzyskania klauzuli wierzyciela przedawnienie zaczyna biec na nowo, a przerwać je znów może zwrócenie się do komornika o wykonanie klauzuli. (28. X. 1932, I. C. 1398/32).

Rozporz. Prezyd. Rzp. z 10. XII. 1924 o fuzji spółek akc. i spółek z ogran. odpow. (Dz. U. poz. 968).

§ 5. Paragraf ten, zawierający postanowienie o trzykrotnych ogłoszeniach, bynajmniej nie odnosi się do zamierzonych uchwał co do fuzji spółek, lecz do zamiaru złączenia majątków spółek już sfuzjonowanych, t. j. takich, które powzięły już uchwałę co do fuzji. (22. IX. 1932, I. C. 2600/31).

Rozporz. Prezydenta Rzp. z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych. (Dz. U. poz. 911).

Art. 30. Stosownie do p. p. 2 i 3 art. 30 pomienionego rozporządzenia wdowie przypada całość jednorazowej odprawy po mężu z wyłączeniem dzieci, niezależnie od tego, czy pochodzą z małżeństwa z nią, czy też z wcześniejszych jego związków ślubnych. (15. XI. 1932, I. C. 1648/32).

Rozporz. Prezydenta Rzp. z d. 16. III. 1928 r. o umowie o prace pracowników umysłowych (Dz. U. poz. 323).

Art. 35. Przepis art. 35 rozporządzenia z d. 16 marca 1928 r. poz. 323, stanowiący, że stosunek pracy trwa nadal bez zmiany, jeżeli majątek lub przedsiębiorstwo przejdzie w czasie trwania stosunku pracy w posiadanie innej osoby, ma na względzie zmiany w osobie posiadacza przedsiębiorstwa, nie zaś w osobie właściciela tegoż. (9. XII. 1932, I. C. 1117/32).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 186 ust. 2 (w brzmieniu rozp. Prezyd. Rzp. z d. 22. III. 1928 poz. 380). Nie jest dopuszczalna kasacja w sprawie o przywrócenie zakłóconego posiadania, w której powód określił wartość powództwa na sumę, nieprzenosząca 300 zł. (27. IX.—27. X. 1932, I. C. 985/32).

Art. 584 p. 1. Zarzut, że sprawa winna być rozpoznana nie w wydziale handlowym, lecz w wydziale cywilnym, albo odwrotnie, ma charakter nie ekscypcji niewłaściwości sądu, lecz wniosku o przekazanie sprawy do innego wydziału tego samego sądu, wniosek zaś taki z natury rzeczy winien być zgłoszony nie później, niż przed wdaniem się w spór. (28- X. 1932, I. C. 876/32).

Art. 743. Położenie przez stronę apelującą podpisu na skardze apelacyjnej ma istotne znaczenie, gdyż stwierdza wolę tej strony, zmierzającej do przeniesienia sporu do drugiej instancji, jeżeli więc podpisu tego brak, niema dowodu, by istotnie strona wyraziła chęć założenia apelacji; zaakceptowanie niepodpisanej skargi apelacyjnej może naprawić wadliwość o tyle tylko, o ile dokonana została przed upływem terminu apelacyjnego. (16. XII. 1932, I. C. 1787/32).

Art. 794. Przewidziane w art. 794 U. P. C. podania o restytucję są dopuszczalne tylko od wyroków sądów drugiej instancji. (4. X. 1932, I. C. 938/32)-

Art. 795. W sprawie, do której zapozwany był kurator spadku wakującego, nie może być uważana za osobę trzecią w rozumieniu art. 795 U. P. C. spadkobierczyni, która już po zapadnięciu wyroku objęła ten spadek, przyjmując na siebie tern samem odpowiedzialność za wszystkie ciężary spadku. (4. X. 1932, I. C. 938/32).

Witold Świącicki,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR AUSTRIACKI)

Odszkodowanie za wypadki samochodowe (ustawa z 9. IX. 1908, Dpp. Nr. 162)-

§ 2 ustap 4. Ustalenie wysokości odszkodowania w razie współzawinięcia osoby poszkodowanej zależy od oceny Sądu ;— przy oznaczeniu tej wysokości Sąd nie jest związany przepisami § 1304 kod. cyw. (O. z 3. III. 1932 Rw. 2588/31).

§ 3 ustap 2 i 3. Do osób, odpowiedzialnych za szkodę, wynikłą ze zderzenia się samochodu z pociągiem kolei żelaznej, nie mają zastosowania, ani przepisy ustawy samochodowej z 9 sierpnia 1908. ani przepisy ustawy z 5 marca 1869 Dpp. Nr. 27 o odpowiedzialności za wypadki kolejowe, — lecz przepisy powszechnej ustawy cywilnej. (O. z 10. II- 1932 Rw. 2468/31).

§ 4 ust. 1. Ubezpieczenie właściciela samochodu od odpowiedzialności za wypadki samochodowe obejmuje wszelkie szkody, za-

rządzone wypadkiem samochodowym nie tylko osobom nie znajdującym się w samochodzie (przechodniom), lecz także osobom odbywającym podróż samochodem ubezpieczonego na jego zlecenie lub w jego służbie. (O. z 9. III. 1932 Rw. 115/32).

§§ 6 i 7. Jeżeli poszkodowany wypadkiem samochodowym dochodzi odszkodowania nie na podstawie domniemanej winy kierowcy z §§ 1, 2 i 3 ustawy z 9 sierpnia 1908, lecz wykazuje winę kierowcy samochodu, wchodzi w zastosowanie przepis ustawy cywilnej tak co do odpowiedzialności za szkodę, jak i co do przedawnienia prawa skargi z § 1489. (O. z 24. II. 1932 Rw. 2758/31).

§ 8. W przypadku dochodzenia odszkodowania według ogólnych przepisów kodeksu cywilnego właściciel samochodu odpowiada zawsze za winę osób, któremi się posługiwał przy ruchu samochodu, a nie tylko w granicach § 1315 kod. cyw. (O. z 24. II. 1932 Rw. 2758/31).

*Ordynacja upadłościowa i zwalczanie czynności prawnych
(rozp. ces. z 10 grudnia 1914, Dzpp. Nr. 337).*

§ 28 L. 4. ord. upadł. Zwalczanie czynności prawnej na zasadzie przepisów § 28 L. 4 nie wymaga, by kontrahent dłużnika miał wiadomość o tegoż zamiarze pokrzywdzenia wierzyciela, lecz wystarczy, by kontrahent miał przeświadczenie o tern, że dłużnik przez zawieraną czynność prawną trwoni swój majątek. (O. z 12. V. 1932 Rw. 721/32).

§ 77 ord. upadł. Zabezpieczenia, przewidziane w § 77 ord. upadł., jako to opieczętowanie rzeczy dłużnika, ich inwentaryzowanie itp., mogą być skierowane tylko przeciwko dłużnikowi upadłemu, a nie przeciwko osobom trzecim, w których władaniu znajdują się rzeczy dłużnika. Sąd upadłościowy nie jest uprawniony do odebrania tym osobom rzeczy dłużnika, znajdujących się w ich władaniu. Rzeczy te mogą być przez zarządcę masy windykowane jedynie drogą sporu. (O. z 4. II. 1932 Rw. 97/32).

§ 105 ord. upadł. Zarządca masy upadłości, zaskarżający ustanowienie prawa zastawu przez dłużnika upadłego, nie jest uprawniony domagać się uznania wierzytelności zabezpieczonej prawem zastawu za nieistniejącą, jeżeli wierzytelność ta nie została zgłoszona w postępowaniu upadłościowym. (O. z 23. III. 1932 Rw. 341/32).

§§ 1, 2 i 50 L. 2 ord. ukł. Postępowanie układowe może być tylko wtedy łącznie do majątku kilku dłużników przeprowadzone, gdy zarówno stan czynny ich majątku był jednakowy, jako też i długi wszystkie były im wspólne. (O. z 1. III. 1932 R 97/32).

§§ 11 i 46 ord. ukł. Przez prawa do oddzielnego zaspokojenia rozumie się te wszystkie prawa, które nadają wierzycielowi możliwość zaspokojenia się z pewnej oznaczonej rzeczy w taki sposób, jak gdyby postępowanie układowe nie miało miejsca. (O. z 20. X. 1931 R. 447/31).

§ 56 ord. ukł. Datę zastanowienia postępowania układowego można wykazać jedynie datą uchwały sądowej, zastanawiającej postępowanie. O. z 24. V. 1932 R. 268/32).

§ 47 ord. ukł. Istotną przesłanką nieważności układu jest, a^by szczególnym wierzycielom nie przeszkadza zatwierdzeniu układu, gdyż §§ 47 i 50 L. 3 ord. ukł. mówią wyraźnie o zapewnieniu takich korzyści, a zatem o zawarciu umowy w tej mierze. (O. z 1. III. 1932 R. 97/32).

§ 47 ord. ukł. Istotną przesłanką nieważności układu jest, aby umowa zawarta z poszczególnym wierzycielem dawała mu większe korzyści niż wniosek układowy. (O. z 6. IX. 1932 R. 10/32).

§ 52 ord. ukł. Wierzyciel, którego pełnomocnik głosował za projektem układowym, nie ma prawa rekursu przeciwko uchwale zatwierdzającej układ, chociażby pełnomocnik przy oddawaniu swego głosu nie działał w granicach otrzymanej instrukcji. (O. z 9. III. 1932 R. 132/32).

§ 1 ord. o zwalczaniu czynności prawnych. Badanie praw osób trzecich do majątku dłużnika, będącego przedmiotem umowy zwalczanej, wychodzi poza ramy sporu o zwalczanie czynności prawnej, w którym uczestniczą jako strony jedynie wierzyciel dłużnika oraz następca prawny dłużnika. Osobie trzeciej, roszczącej sobie prawa do majątku dłużnika, objętego zwalczaną czynnością prawną, służy według § 37 ord. egz. prawo sprzeciwu w razie, gdyby wierzyciel z tego majątku poszukiwał zaspokojenia swej pretensji; pozwany w sporze o zwalczanie czynności prawnej nie może się więc zasłaniać prawami osoby trzeciej do majątku przez się nabytego. (O. z 8. III. 1932 R. 88/32).

§ 2 L. 3 ord. o zwalczaniu czynności prawnych. Świadomość obdarowanej osoby małoletniej o zamiarze darczyńcy pokrzywdzenia wierzyciela wystarcza do zwalczania czynności prawnej, zdziałanej na rzecz osoby małoletniej. (O. z 5. XI. 1931 R. 2 177/31).

§ 8 ord. o zwalczaniu czynności prawnych. Pozwanemu w sporze o zwalczanie czynności prawnej nie służy prawo podnoszenia zarzutów przeciwko tytułowi egzekucyjnemu, na podstawie którego spór wdrożony został np. zarzutu, że powód nie jest wyłącznie z tytułu uprawniony lub że roszczenie zostało za wysoko przerachowane. (O. z 25. XI. 1932 R. 549/31).

Ordynacja o ubezwłasnowolnienia (rozp. ces. z 28 czerwca 1916 Dpp. Nr. 207).

§§ 49 L. 4 i 55. W sprawach o ubezwłasnowolnienie oraz o uchylenie i zmianę ubezwłasnowolnienia instytucja środków prawnych jest szczególnie unormowana postanowieniami §§ 37—49 i 55 ordynacji o ubezwłasnowolnieniu. Środek prawny zażalenia z § 16 pat. niespor. nie jest dopuszczalny. (O. z 9. XII. 1931 R. 648/31).

Umowa ubezpieczenia (ustawa z 23 grudnia 1917 Dzpp. Nr. 501).

§18 ustęp 2 i § 22. Zrzeczenie się przez ubezpieczonego prawa wypowiedzenia stosunku ubezpieczeniowego w oznaczonym okresie jest pozbawione skutków prawnych i nie wiąże ubezpieczonego, jeżeli również ubezpieczający nie zrzekł się wypowiedzenia zawartej umowy ubezpieczenia w tymże okresie. (O. z 10. II. 1932 TC. 2613/31).

§ 29 ust. I i 2. W razie nie udzielenia ubezpieczonemu dodatkowego terminu do uiszczenia zaległej premji, płatnej po rozpoczęciu się ubezpieczenia, ubezpieczający nie może już umowy ubezpieczenia wypowiedzieć bez zachowania terminu wypowiedzenia. (O. z 9. II. 1932 Rw. 43/32).

Czas pracy w przemyśle i handlu (ustawa z 18 grudnia 1919 Dz. U. R. P. 1920 Nr. 2 poz. 7).

Art. 2 i 16. Normy czasu pracy oraz stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, przewidziane w ustawie o czasie pracy, nie stosują się do pracowników, zajmujących stanowisko kierownicze. (O. z 17. III. 1932 Rw. 98/32).

Spółdzielnie (ustawa z 29 października 1920 Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 732).

Art. 21 ust. 1. Weksel, wręczony spółdzielni przez członka z tytułu należności za udział i przyjęty przez zarząd spółdzielni w miejsce zapłaty, stoi na równi z zapłatą udziału w gotówce w rozumieniu art. 21 ust. 1 ustawy o spółdzielniach. Przepis ten nie wyłącza bowiem przyjęcia przez zarząd surogatu w miejsce uiszczenia wkładki w gotówce. Jeżeli spółdzielnia, udzielając członkowi pożyczki na weksel, potrącała sobie z sumy pożyczkowej kwotę przypadającą na udział, to w ten sposób udział został wpłacony w gotówce i wpłata nadal prawnie istnieje, chociaż spółdzielnia następnie, odpowiedzialna wekslowo, sumę wekslową w drodze regresu zapłaciła nabywcy wekslu. (O. z 21. IX. 1932 Rw. 1006/32).

*Ochrona lokatorów (ustawa z 11 kwietnia 1924 Dz. U. R. P.
Nr. 39 poz. 406).*

Art. 1. Nowo wybudowane budynki jak komórki, stajnia itp. stanowiące ze względu na obiektywną łączność i przeznaczenie przynależność mieszkania, podlegającego ochronie lokatorów, pozostają również pod ochroną lokatorów. (O. z 24. II. 1932 Rw-249/32).

Art. 2 L. 1 lit. d. Przerobienie wozowni na mieszkanie jest gruntowną przebudową. Jednak w razie dokonania przebudowy bez zezwolenia władzy budowlanej, zezwolenie uzyskane dodatkowo po wypuszczeniu mieszkania w najem, jest bez wpływu na prawa lokatora, któremu mieszkanie wynajęto. (O. z 23. III. 1932 Rw. 206/32).

Art. 2. L. 1 lit. c. Do mieszkań służbowych, które według wyjątkowego postanowienia art. 2 L. 1 lit. c ustawy o ochronie lokatorów podpadają pod przepisy ochronne tej ustawy, stosuje się w zakresie trybu postępowania i dopuszczalności odwołania przepisy § 448 pc, wyłączające zaliczenie sporów z umowy najmu do postępowania drobiazgowego, jak również stosuje się i przepis ostatniego ustępu § 502 pc. o dopuszczalności rewizji. (O. z 11. V. 1932 R. 279/32).

Art. 11. Orzeczenie Sądu polubownego postanawiające eksmisję lokatora z mieszkania, podlegającego ochronie lokatorów, stanowi ważny tytuł egzekucyjny do przymusowego wyrugowania lokatora, o ile nie zachodzą warunki odmówienia dozwoleń tej egzekucji z § 7 ord. egz. (O. z 8. VI. 1932 R. 139/32).

Art. 13. Bezpośrednie skierowanie wypowiedzenia przeciwko podnajemcy obok jednocześnie wniesionego wypowiedzenia przeciwko lokatorowi jest dopuszczalne. Odpowiada ono bowiem przepisom o przypozwaniu, o którym jest mowa w art. 13 ustawy. (O. z 8. VII. 1931 Rw. 1678/31).

Art. 20 L. 1 i art. 21. W miejscowościach, gdzie istnieje urząd rozjemczy dla spraw najmu, ustalenie podstawowego komornego) przez Sąd na podstawie wniosku wpadkowego (jako kwestji samostnej) nie jest dopuszczalne. (O. z 9. III. 1932 Rw. 2891/31).

Art. 20 L. 2, 21 i 33. Orzeczenie Urzędu rozjemczego o wysokości komornego podstawowego, wydane w czasie mocy obowiązującej ustawy z r. 1920 o ochronie lokatorów, nie wiąże od czasu wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy z r. 1924 o ochronie lokatorów, jeżeli wysokość ustalonego komornego nie odpowiada przepisom art. 5 tej ostatniej ustawy. Strony mogą więc żądać skontrolowania odpowiedniości komornego podstawowego przez Sąd (O. z 17. II. 1932 Rw. 2712/31).

Art. 29. Jeżeli strony zastrzegły wyraźnie wypowiedzenie sądowe, natenczas wypowiedzenie pozasądowe, o ile przed wypowiedzeniem nie zmieniono umowy, jest — jako sprzeczne z umową — czynnością prawnie obojętną i nie rozwiązuje umowy najmu, chociażby było przyjęte do wiadomości przez drugą stronę kontraktu. W braku więc prawnego — umową zastrzeżonego — wypowiedzenia kontrakt najmu się przedłuża, a to także w wypadku odstąpienia przez Państwo mieszkania, urzędnikowi państwowemu w myśl przepisów art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie lokatorów. (O. z 8. III. 1932 Rw. 282/32).

Przerachowanie (rozp. Prez. Rzplitej z 14 maja 1924 Dz. U. R. P. Nr. 12 poz. 441).

§§ 4 i 39. Przepisy rozporządzenia o przerachowaniu mają być stosowane przy przerachowaniu tylko w razie sporu między stronami. Jednak stronom wolno swe prawa i obowiązki ustalić według innej miary. Przerachowanie i umowa, w tym kierunku zawarta, wiąże strony. (O. z 30. IX. 1931 Rw. 1141/31).

§ 7. Pożyczka amortyzacyjna, co do której w skrypcie dłużnym postanowiono, że w razie sprzedaży obciążonej nią ruchomości staje się natychmiast w całości płatną, nie traci charakteru pożyczki amortyzacyjnej, ulega zatem w razie sprzedaży realności przerachowaniu z § 7. (O. z 11. II. 1932 R. 667/32).

§§ 28 i 29 lit. e. Kaucja dzierżawna podpada pod pojęcie zastawu (§§ 448, 1368, 1369 i 1371 k. c.) a nie pożyczki, winna być więc przerachowana według zasad §§ 28 i 29 lit. e. (O. z 16. IX. 1931 R. 178/31 i z 22. XII. 1931 Rw. 2221/31).

§ 39. Należności, przerachowane już wyrokiem lub ugodą sądową, mogą być ponownie przerachowane tylko ze względu na spadek wartości pieniądza od czasu zapadnięcia wyroku lub też od czasu oznaczonego wyrokiem lub ugodą jako terminu płatności danej wierzytelności. (O. z 23. III. 1932 Rw. 264/32).

§ 41 L. 1 lit. b. Przepis ten ma na myśli nie rachunki bieżące, odpowiadające przepisom art. 291 kod. handl., lecz bankowe rachunki bieżące, przy których posiadacze sald mogą każdej chwili odebrać swe należności i w ten sposób uchronić się przed dewaluacją. (O. z 7. I. 1932 Rw. 2718/31).

Język urzędowania sądów (ustawa z 31 lipca 1924 Dz. V. R. P. Nr. 78 poz. 757).

Art. 4. Kurator, jako organ sądu, nie ma uprawnień, przyznanych w art. 4 zastępcom stron, nie może więc wnosić środków prawnych w imieniu kuranda w języku niepaństwowym np. ruskim. (O. z 15. X. 1931 R. 490/31).

*Prawo autorskie (ustawa z 29 marca 1926 Dz. U. R. P.
Nr. 48 poz. 286).*

Art. 55. Właściciel restauracji, urządzający koncerty muzyczne w swem przedsiębiorstwie, ma obowiązek troszczyć się o treść programu i ponosi odpowiedzialność cywilną za naruszenie przez orkiestrę praw autorskich. (0. z 27. X. 1931 Rw. 1704/31).

Dr. Włodzimierz Dbałowski
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§ 104 l. 2. k. c. Dowód trwałej choroby umysłowej odnosić się musi do chwili, w której podjęto nieważną rzekomo czynność prawną. Niekonieczny jest jednak dowód bezpośredni. Wystarczy wykazanie choroby przed krytyczną chwilą i po niej, o ile stwarza faktyczne donniemanie (indicium) trwałości choroby. Ciężar dowodu na światłe chwile (lucide intervalle) osoby chorej trwale na umyśle ma strona, która je twierdzi. (Wyrok z 28. 10. 1932 III. 2 C. 113/32).

§ 276, 249 k. c. Strona, która mimo że podstępnie zwiedziona została nieprawdziwymi twierdzeniami strony przeciwnej, trwa przy umowie, nie może tytułem odszkodowania żądać tego, co by była osiągnęła, gdyby twierdzenia strony przeciwnej były prawdziwe, lecz tylko umniejszenia własnego świadczenia w stosunku, w jakim obniża się wartość świadczenia przeciwnika wskutek nieprawdziwości jego twierdzeń. (Wyrok z 30. 9. 1932 — III. 2. C. 121/32).

§ 326 k. c. Skutków prawnych wynikających z oświadczenia złożonego w myśl § 326 k. c. zrzec się nie można. Dla przywrócenia stosunku prawnego, istniejącego przed tem oświadczeniem, konieczne jest zawarcie nowej umowy o treści odpowiadającej temu stosunkowi. (Wyrok z 8. 7. 1932 — III. 2. C. 44/32).

§ 138 k. c. Umowa, którą jeden z małżonków zobowiązał się za świadczenie wzajemne wskazać drugiemu małżonkowi dowód naruszenia wierności małżeńskiej, sprzeciwia się dobrym obyczajom, chociażby chodziło tylko o podanie adresu świadka. (Wyrok z 3. 6. 1932 — III. 2. C. 529/31).

§§ 273, 284, 285, 320 k. c. Dłużnik, któremu służy roszczenie wzajemne, musi, nie chcąc popaść w zwłokę, świadczenie swe wierzycielowi zaofiarować w ten sposób, że okaże gotowość świadczenia za otrzymaniem świadczenia -wzajemnego, a jeżeli wierzyciel prze-

ciw pretensji wzajemnej wystąpi z dalszem roszczeniem, musi ponadto być gotów zaspokoić wierzyciela i z tego dalszego roszczenia. (Wyrok z 1. 7. 1932 — III. 2. C. 514/31).

Konkordat z 10. 2. 1925 (Dz. Ust. poz. 501).

Art. XXIV. Do dochodzenia roszczeń osób prawnych kościoła rzymsko-katolickiego wobec Skarbu Państwa Polskiego na podstawie XXIV Konkordatu dopuszczalna jest droga prawna. (Wyrok z 8. 7. 1932 — III. 2. C. 473/31).

Prawo wekslowe.

Art. 1 l. 3 czyni weksel zadość, jeżeli figuruje na nim podpis, który wogóle być może cywilnem lub handlowem oznaczeniem osoby zdolnej do przejęcia zobowiązań wekslowych bez względu na to, czy użyto go słusznie lub błędnie. Z określeniem trasata łączy się kwestja legitymacji, mianowicie czy osoba określona jako trasat w rzeczywistości istnieje, czy używa w rzeczywistości tego oznaczenia jako swojej nazwy a w wypadku twierdzącym, czy czyni to zgodnie z prawem lub z uchybieniem ustawie. (Wyrok z 1. 11. 1932 — III. 2. C. 124/32).

Art. 8. Fakt, że podpisany działał w zastępstwie osoby podpisanej na wekslu, wynikać musi z dokumentu samego. Wystarczy jednak każdego rodzaju wzmianka, która przy rozumnem pojmowaniu przemawia za wolą złożenia podpisu dla zobowiązania nie podpisującego, lecz innej osoby wymienionej na wekslu. (Wyrok z 10. 11. 1932 — III. 2. C. 124/32).

Rozporządzenie Prez. R. P. z 14. 5. 1924 o przerachowaniu.
(Dz. Ust. poz. 441).

§§ 5, 6. Podczas moratorium z §§ 5, 6 art. 4 rozp. z 14. 3. 1924 nastąpić mogło skuteczne wypowiedzenie wierzytelności na na termin, z którym moratorium upływało. (Wyrok z 27. 5. 1932 — III. 2. C. 521/31).

§ 33. Jeżeli w czasie dewaluacji strony zdawały sobie sprawę z deprecjacji wierzytelności i ustanawiając hipotekę zabezpieczyć chciały roszczenie tylko w wysokości równającej się ówczesnej prawdziwej wartości, to odpowiedzialność hipoteczna, przerachowania na podstawie § 33 rozp. z 14. 5. 1924, nie może przekraczać kwoty, która przedstawia pełne przerachowanie pretensji z marek na złote według kursu dnia, który strony dla wartości pretensji uważały jako miarodajny. (Wyrok z 16. 9. 1932 — III. 2. C. 49/32).

§ 40. Przez przyjęcie pieniędzy na własność gaśnie zobowiązanie w granicach, w jakich zapłata pokrywa się z zobowiązaniem bez względu na wolę a nawet wbrew woli wierzyciela. Zastrzeżenie

z § 40 rozp. z 14. 5. 1924 powstrzymuje skutek wygaśnięcia w granicach zakreślonych tem rozporządzeniem. Do przyjęcia pieniędzy na własność i do oświadczenia zastrzeżenia uprawnione być mogą różne osoby; kasjer posiada mocą powierzonych mu czynności pełnomocnictwo do przyjmowania pieniędzy na własność; ograniczenie tego pełnomocnictwa wymaga odpowiedniego ujawnienia. Określenie „przy wpłacie” w § 40 rozp. oznacza termin, w jakim osoba uprawniona do oświadczenia zastrzeżenia w normalnym trybie czynności według zasady uczciwości i zaufania powinna się zdecydować, czy zapłatę uznaje za odpowiadającą zobowiązaniu. (Wyrok z 4. 11. 1932 — III. 2. C. 115/32).

Traktat wersalski.

Art. 256. Na podstawie art. 256 traktatu wersalskiego weszło Państwo Polskie tylko w prawa z umów, które na rzecz państw niemieckich dopełnić należało na obecnym kryterjum Polski. Prawo do świadczeń z umów tych upadło, jeżeli zmiany polityczne i terytorjalne oddziaływały istotnie na treść wynikających z nich zobowiązań. (Wyrok z 7. 10. 1932 — III. 2. C. 81/32).

*Ustawa z 2. 8. 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji
(Dz. Ust. poz. 559).*

Art. 2. Do zastosowania art. 2 ust. z 2. 8. 1926 nie wystarcza teoretyczna możliwość pomyłki, co do pochodzenia towarów, lecz konieczne jest, by w danych konkretnych warunkach handlu i obrotu zachodziło prawdopodobieństwo wprowadzenia w błąd odbiorców przez oznaczenie przedsiębiorstwa nazwą lub słowem. takimi samymi lub podobnymi do nazwy lub słowa, którem zostało oznaczone przedsiębiorstwo konkurencyjne. (Wyrok z 30. 9. 1932 — III. 2. C. 63/32).

Procedura cywilna.

§ 359 *l. 1 p. c.* Temat dowodowy określony być może przez pojęcie prawne, jeżeli istnieje rękojmia, że zeznający zdaje sobie sprawę z tego, jakie fakty usprawiedliwiają ocenę zawartą w pojęciu prawnym i jeżeli przyjąć można, że zeznanie swoje odniesie do istnienia lub nieistnienia tych faktów. (Wyrok z 18. 11. 1932 — III. 2. C. 112/32).

§ 1033 *l. 1 p. c.* ma zastosowanie, gdy wybór arbitrów polegał na zgodnej woli stron, nie dotyczy natomiast umowy, według której każda z stron zamianować miała swego arbitra, a tylko dla uproszczenia podano nazwiska arbitrów już w umowie samej. (Wyrok z 8. 7. 1932 — III. 2. C. 53/32).

Marjan Lisiewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Prawa i obowiązki służbowe.

76. Art. 19 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli poz. 462 Dz. Ust. z r. 1928 ma również zastosowanie do nauczycieli przeniesionych w stan spoczynku. (11. X. 1932 r. L. Rej. 6086/30).

77. Orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej, orzekające jako karę przeniesienie na inne miejsce służbowe, stoi na przeszkodzie do zastosowania art. 60 ust. z 1. VII. 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli. (20. IV. 1932 r.)

78. W myśl art 8 ustęp ostatni — ustawy z dn. 17. II. 1922 r. <» państwowej służbie cywilnej (poz. 164 Dz. Ust.) ukaranie za przestępstwo z chęci zysku stanowi bezwzględną przeszkodę do przyjęcia karanego do służby państwowej oraz powoduje unieważnienie uzyskanej nominacji w myśl art. 65 teje ustawy — także w wypadku wykreślenia (Löschung) adnotacji o karze z rejestrów karnych na podstawie niemieckiego ces. dekretu amnestyjnego z dn. 27 stycznia 1916 r. (14. XI. 1932 r. L. Rej. 7739/30).

79. Na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1929, poz. 447 Dz. Ust. pracownik kolejowy, przeniesiony na inne miejsce służbowe, może być pomimo choroby, zwolniony z pełnienia dotychczasowych obowiązków na stanowisku, zajmowanem do przeniesienia. (27. X. 1932 r. L. Rej. 4907/30).

80. Urzędnik w administracyjnej służbie skarbowej, nabywający z chwilą wygaśnięcia mocy obowiązującej art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej prawa urzędnika stabilizowanego w rozumieniu art. 33 teje ustawy, nie podlega obowiązkowi składania egzaminu, przewidzianego rozporządzeniem Rady Ministrów z 16 stycznia 1925, poz. 78 Dz. Ust. (19. I. 1933 r. L. Rej. 6219/30).

2. Emerytury i zaopatrzenia.

81. W razie stwierdzenia, iż niezdolność do służby wojskowej aeronautyki nastąpiła z powodu nieszczęśliwego wypadku podczas wzlotu służbowego, uwzględnia się przy wymiarze uposażenia emerytalnego tegoż dodatek aeronautyczny, bez względu na to, czy w chwili przeniesienia go w stan spoczynku dodatek ten pobierał on faktycznie, czy też nie. (30. VI. 1932 r. L. Rej. 3448/30).

82. Byłym pracownikiem kolejowym i kolejowym emerytom byłych państw zaborczych, którzy uzyskali zaopatrzenie emerytalne na zasadzie przedostatniego ustępu § 53 rozporządzenia Rady Ministrów z 4 lipca 1929, poz. 448 Dz. Ust., nie przysługuje prawo do otrzymania tegoż zaopatrzenia za czas przed 1 września 1929 r. (29. X. 1932 r. L. R. 5473/30).

II. SPRAWY SKARBOWE

1. Podatki dochodowe.

83. 10% nadzwyczajny dodatek do podatku dochodowego nie podlega, narówni z samym podatkiem, odliczeniu od podstawy wymiaru na zasadzie art. 10 punkt 5 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r.). (4. IX. 1931 r. L. Rej. 8520/30).

84. Władza wymiarowa nie jest obowiązana do ustalania wysokości odpisań na zużycie przez znawców (art. 6 ust. 3 ustawy o państw, pod. doch. p. 411/25 r. Dz. Ust.) w wypadkach zaoczności wymiaru z artykułu 50 ust. 5 ustawy o państw, podatku dochodowym. (31. X. 1932 r. L. Rej. 7628/30).

2. Podatki domowe i gruntowe.

85. Okoliczność, iż nieruchomości w całości jest zajęta przez samego właściciela, nie wyklucza zastosowania przepisów § 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 roku, poz. 523 Dz. Ust. (20. I. 1932 r. L. Rej. 2803/28).

86. a) Przepis końcowego zdania art. 3 ustawy z 1 kwietnia 1925, poz. 296 Dz. Ust. nie stoi na przeszkodzie odmiennemu ustaleniu — przy wymiarze podatku od nieruchomości na następne okresy podatkowe — danych faktycznych, przyjętych za podstawę wymiaru na r. 1924.

b) Podstawę wymiaru podatku od nieruchomości lub ich części, podlegających przepisom ustawy o ochronie lokatorów, w tych przypadkach, kiedy wysokość komornego opiera się na umowie, przewidzianej w art. 3 ust. 1 tej ustawy, stanowi pełne umowne komorne. (4. I. 1933 r. L. Rej. 1954/30).

3. Podatki majątkowe-

87. Obłożenie daniną lasową nabywcy masy drzewnej, pozostającej w lesie, nie pociąga za sobą zwolnienia właściciela obszaru leśnego, z którego ta masa drzewna pochodzi od podatku majątkowego w myśl postanowienia art. 3, p. 5. ustawy z dnia 11. 8. 1932

o podatku majątkowym poz. 746/23 Dz. Ust., względnie ustępu 2 art. 1 ustawy o poborze daniny lasowej z dnia 6. 7. 1932 poz. 746/23 Dz. Ust. (10. VI. 1932 r. L. Rej. 758/27).

4. *Podatki przemysłowe.*

88. Do podstaw opodatkowania komisanta wlicza się prowizję, wypłaconą przez niego subkomisantom. (19. X. 1932 r. L. Rej. 3173/30).

89. Dokonywana przez właściciela cukrowni sprzedaż bez zysku nawozów sztucznych i węgla plantatorom buraków i robotnikom cukrowni nie jest wykonaniem przedsiębiorstwa handlowego w rozumieniu art. 1 lit. a) ustawy z 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550 Dz. Ust.). (26. IX. 1932 r. L. Rej. 8996/30).

5. *Podatki i opłaty samorządowe.*

90. Dodatek komunalny do państwowego podatku dochodowego, pobierany na zasadzie punktu B. art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. Ust., poz. 411 ex 1925) wynosił przed wejściem w życie ustawy z 17. III. 1931 (poz. 192 Dz. Ust.) od pensyj, emerytur i grosza wdowiego urzędników samorządowych w b. dzielnicy pruskiej $1\frac{1}{2}\%$ dochodu, a to na zasadzie art. 1 § 5 łącznie z § 41 rozporządzenia Kmisarjatu Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu z 31. VII. 1919 (Tyg. Urzęd. Nr. 34. str. 187). (2. XI. 1932 r. L. Rej. 3167/30).

91. Zwolnienie urzędników państwowych i komunalnych od świadczeń drogowych w stosunku do podatku dochodowego do ich uposażeń służbowych, o ile jest przewidziane w odpowiednim statucie gminy, nie jest sprzeczne ani z przepisami art. 30—33 ust. dróg z dnia 10 grudnia 1920 r., Dz. Ust. poz. 32/1921, ani też z zasadą powszechności daniny publicznej. (10. XI. 1932 r. L. Rej. 5489/30).

92. Ani ustawa z 11 sierpnia 1923 o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (poz. 747 Dz. Ust.) ani też rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 28 czerwca 1926, poz. 433. Dz. Ust. nie przewidują obowiązku corocznego uchwalania lub zatwierdzania statutu o podatku od kopalń, przewidzianym w art. 5 powołanej ustawy. (19. XII. 1932 r. L. Rej. 5903/30).

93. Okoliczność, iż nadmierne zużycie drogi spowodowane zostało przez dostawców surowca do cukrowni podwodami, stanowiącymi własność tychże dostawców przy transporcie, dokonany na

ich rachunek, nie stanowi przeszkody do pociągnięcia właściciela cukrowni do obowiązku świadczenia specjalnych opłat na zasadzie postanowienia art. 23 ustawy z dnia 10. 12. 1920, poz. 32/21 Dz. Ust. (11. I. 1933 r. L. Rej. 9930/30).

G. *Należności i opłaty państwowe.*

94. Ustawa o opłatach stempowych z 1. 7. 1926, poz. 570 Dz.

Ust. ma na myśli w art. 12 ust. 4 p. 1 złączenie fizyczne, istotne i zgodne z przeznaczeniem rzeczy, złączonej z nieruchomością. (17. X. 1932 r. L. Rej. 3283/30).

III. OBYWATELSTWO

95. Postanowienia zawarte w art. VI. (p. 3) Traktatu Ryskiego (p. 300 Dz. Ust. z r. 1921) nie dotyczą opcji na rzecz obywatelstwa polskiego osób, które były zapisane do jednej z organizacyj stanowych na ziemiach byłego Imperjum Rosyjskiego, jakie wchodziły w skład Polski. (4. XI. 1932 r. L. Rej. 6378/31).

96. Art. 89 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (p. 458 Dz. Ust. z r. 1928) nie uchylono zasady wynikającej z art. 11 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (p. Dz. Ust.), że obywatel polski obowiązany do czynnej służby wojskowej, który nabył obywatelstwo obce bez zgody władzy wojskowej, nie traci przez to nabycia obywatelstwa polskiego, a jedynie przepisano inną formę dla powyższej zgody. (9. XII. 1932 r. L. Rej. 10317/31).

97. Obywatel polski, który bez zgody Rządu Polskiego przyjął urząd publiczny w państwie obcym, traci na zasadzie art. 11 ustawy z 20 stycznia 1920 r. (p. 44 Dz. Ust.) obywatelstwo polskie także w tym razie, gdy przyjęcie powyższe opiera się na kontrakcie. (21. XII. 1932 r. L. Rej. 5207/31).

IV. SPRAWY ROLNE

98. Z brzmienia punktu e) art. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28 grudnia 1925, poz. 1. 1925 Dz. Ust. wynika, że rozporządzenie gruntami ponad obszary wyłączone z art. 4 i 5 teje ustawy uzależnione jest od zezwolenia władz ziemskich. (14. XI. 1932 r. L. Rej. 5192/32 i 5193/32).

99. Uwarunkowanie na zasadzie § 14 rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z 7 grudnia 1926, poz. 66/27 Dz. Ust. decyzji, dotyczącej wyłączeń z art. 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28 grudnia 1925, poz. 1/26 Dz. Ust., złożeniem przez właściciela majątku planu wyłączonych obszarów nie jest sprzeczne z przepisami teje ustawy. (29. XII. 1932 r. L. Rej. 8048/30).

V. SPRAWY SANITARNE

W postępowaniu, toczącym się, wedle §§ 14 i 15 austr. ustawy aptekarskiej z dnia 18 grudnia 1906 Nr. 5 Dz. U. P. z 1907, wskutek podania właściciela apteki publicznej o zezwolenie na przeniesienie apteki publicznej w obrębie jej stanowiska, właściciele sąsiednich, a powstałych po określeniu stanowiska tego, aptek uprawnieni są do występowania w roli stron w zakresie formalnym, dotyczącym następujących momentów: czy zasiągnięte zostały, przewidziane w ostatnim z wymienionych przepisów, opinie, czy wydana w sprawie decyzja zgodna jest z temi opinjami, a w razie jeśli od nich odbiega, czy oparta jest na poczynionych w danym kierunku przez władzę orzekającą ustaleniach. (25. X. 1932 r. L. Rej. 5018/29).

VI. UBEZPIECZENIA

101. Zawiadowcy spółek z ogr. odp. (ustawa z 6 marca 1906 austr. Dz. P. P. Nr. 58) jako tacy nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków na zasadzie art. 1 ustawy z 7 lipca 1921, poz. 413. (16. IX. 1932 r. L. Rej. 7249/29).

102. Praktykanci sklepowi, pozostający w stosunku najmu pracy, co do których nie są spełnione warunki, określone w art. 3 p. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 (p. 911 Dz. Ust.), należą do kategorii pracowników, podlegających na zasadzie art. 1 ustawy z 18 lipca 1924 (p. 650 Dz. Ust.) obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek bezrobocia. (29. XII. 1932 r. L. Rej. 1436/32).

103. Orzeczenia Komisji Rozjemczych Kas Chorych nie podlegają unieważnieniu w drodze nadzoru przez Urzędy Ubezpieczeń. (29. XI. 1932 r. L. Rej. 1182/32).

VII. OPIEKA NAD UBOGIMI

104. Sierociniec, jako zakład służący do uchronienia sierot, potrzebujących opieki od szkód na duszy i ciele, posiada charakter schroniska (Bewahranstalt), o którym mowa w § 11 ustęp drugi ustawy o siedzibie wsparcia z 30 maja 1908 r. (Dz. U. Rzeszy niem. str. 381). (18. I. L. Rej. 1835/31).

VIII. SPRAWY DROGOWE

105. a) Uchwała rady gminnej względnie miejskiej, wprowadzająca opłaty zastępcze z art. 31 ustawy z 10. XII. 1920 o budowie

i utrzymaniu dróg (poz. 32 Dz. Ust. ex 1921) winna wykazywać rozmiar świadczeń w naturze, przewidzianych w art. 32 tej ustawy, a następnie rozdział świadczeń w robociznie pieszej, przeliczonych na gotówkę, pomiędzy wszystkich mieszkańców gminy w stosunku do opłacanych przez nich podatków bezpośrednich, a osobno rozdział świadczeń w środkach przewozowych względnie ich ekwiwalentu wyłącznie na płatników, posiadających takie środki przewozowe.

b) Świadczenia drogowe w naturze (art. 29 i 30 ustawy drogowej) nie mogą być wymagane na cele budowy i utrzymania odcinków dróg państwowych, wojewódzkich lub powiatowych, przechodzących przez miasto choćby odcinki te były przez gminę miejską utrzymywane na zasadzie art. 20 ust. 2 tej ustawy.

c) Nałożenie świadczeń drogowych w naturze na płatników podatku od nieruchomości z wyłączeniem mieszkańców gminy, opłacających inne podatki bezpośrednie, niezgodne jest z art. 29 i 30 ustawy o budowie i utrzymaniu dróg (Dz. Ust. poz. 32 ex 1921). (15. XII. 1931 r. L. Rej. 6927/31).

IX. SPRAWY WODNE

106. a) Pod treścią prawa wodnego, utrzymanego w mocy jako opartego na specjalnym tytule prawnym, (art. 252 ust. 1 i 4 ustawy wodnej Dz. Ust., poz. 574 ex 1928) rozumieć należy, w wypadku, gdy chodzi o piętrzenie wody, nie tylko postanowienia co do wysokości piętrzenia wody, lecz także wszelkie inne postanowienia, zawarte w tym tytule, a dotyczące sposobu piętrzenia i odprowadzenia wody tudzież zabezpieczenia sąsiednich gruntów.

b) Wpis do księgi wodnej prawa wodnego, opartego na specjalnym tytule prawnym jest niezależny od istnienia i rzeczywistego stanu urządzeń wodnych. (8. XI. 1932 r. L. Rej. 6912/30).

X. ZAWODY WOLNE

107. Zasądzenie za sprzeniewierzenie stanowi dostateczną podstawę do zakazu dalszego prowadzenia biura porad prawnych w myśl § 35 niem. ustawy przemysłowej nawet wówczas, gdy sprzeniewierzenie popełnione zostało jeszcze przed rozpoczęciem prowadzenia tegoż biura. (4. I. 1933 r. L. Rej. 3411/30).

Dr. Włodzimierz Orski,

Prezes Najw. Trybunału Admin.

B. Inne sprawy sądowe

KOLEGIALNY I JEDNOOSOBOWY SĄD 2-EJ INSTANCJI W SPRAWACH CYWILNYCH

Według pierwotnie obowiązujących tekstów prawa o ustroju sądów powszechnych z 6 lutego 1928 r. (Dz. U. Nr. 12, poz. 93 art. 34) oraz kodeksu postępowania cywilnego z 29 listopada 1930 roku (Dz. U. Nr. 83, poz. 651) i przep. wpraw. ten kodeks (D. U. Nr. 83, poz. 652) zasada kolegialności w sądzie 2-jej instancji, zarówno w sądzie apelacyjnym, jak i okręgowym, całkowicie była przeprowadzona. Zasada ta polegała na tym, że środki odwoławcze w sprawach cywilnych sąd 2-jej instancji zawsze rozstrzyga w składzie trzech sędziów.

Wyłom w tej zasadzie uczyniony został dopiero w drugiej połowie 1932 r. w przededniu wprowadzenia w życie kod. post. cyw. Przedewszystkiem rozporządzeniem z 23 sierpnia 1932 r. (D. U. Nr. 83, poz. 661) uzupełniony został tekst art. 34 u. s. p., którego obecne brzmienie jest następujące: „Sądy apelacyjne orzekają w składzie trzech sędziów, o ile ustawy inaczej nie stanowią”. Pomienionem rozporządzeniem wprowadzony został dodatek: „o ile ustawy inaczej nie stanowią”. Jest to przepis ustrojowy, który został zrealizowany co do spraw cywilnych w rozporządzeniu z 27 października 1932 r. (D. U. Nr. 93, poz. 802).

Rozporządzeniem tem zmieniono przepisy, wprowadzające kod. post. cyw., przez uzupełnienie art. XLV i dodanie nowego art. XLV¹. Dokonana w ten sposób modyfikacja sprowadza się do tego, że sąd 2-jej instancji orzeka w sprawach cywilnych w niektórych przypadkach jednoosobowo, w innych zaś kolegialnie.

Jednoosobowe rozstrzygnięcie przewidziane jest w sądzie apelacyjnym w sprawach, rozstrzygniętych w sądzie okręgowym jednoosobowo, pod warunkiem wszakże, że wartość przedmiotu zaskarżenia, czyli przedmiotu, o którym ma orzec sąd apelacyjny, jest wyższa od 500 zł, lecz nie przekracza 20.000 zł (art. XLV § 4 przep. wpr. k. p. c.).

Mowa tu jest o sprawach, które z mocy art. 273 § 3 u. s. p. podlegają jednoosobowemu orzecznictwu w sądzie okręgowym, jako 1-jej instancji. Do tej kategorii nie należą sprawy, wymieniona w tymże artykule w § 1 ust. 2, mianowicie: 1. spory o roszczenia, których wartość przewyższa 50.000 zł (choćby wartość przedmiotu zaskarżenia do sądu apelacyjnego mieściła się w granicach 500 do 20.000 zł); 2. spory o prawa niemajątkowe; wśród nich te.

w których obok roszczenia niemajątkowego zgłoszono roszczenie majątkowe (art. 13 § 2 ust. 1 k. p. c.), chociażby wartość majątkowego roszczenia, będącego przedmiotem zaskarżenia, była wyższa od 500 zł i nie przekraczała 20.000 zł; 3. spory, należące do właściwości sądu okręgowego bez względu na wartość przedmiotu sporu (art. 13 § 2 k. p. c.); 4. spory, w których stroną (nie interwentem ubocznym) jest skarb państwa; 5. sprawy o ubezwłasnowolnienie; 6. sprawy, dotyczące upadłości, postępowania zapobiegawczego i ugodowego. Wszystkie te sprawy zawsze będą rozstrzygane w sądzie apelacyjnym kolegialnie.

Jednoosobowe orzekanie w sądzie okręgowym w myśl art. 273 § 1 u. s. p. ma charakter czasowy, obowiązuje bowiem tylko w ciągu lat dziesięciu od dnia wejścia w życie prawa o ust. sąd. powsz., czyli •od 1 stycznia 1929 r.

Sędzia apelacyjny winien z urzędu zbadać, czy sprawa może być ze względu na wyżej przytoczone przepisy rozstrzygnięta jednoosobowo i w razie stwierdzenia, iż sprawa podlega kolegialnemu orzecznictwu, obowiązany jest przekazać sprawę kolegium (art. XLV § 5 przep. wpraw. k. p. c.). Jeżeli, wbrew przepisom, sprawę, która ulega rozpoznaniu kolegium, rozstrzygnie jeden sędzia, postępowanie będzie dotknięte nieważnością z mocy art. 409 p. 5 k. p. c.

Sędzia władny jest także przekazać sprawę kolegium, jeżeli uzna to za wskazane z uwagi na zawiłe jej okoliczności (art. XLV § 5 przep. wpr. k. p. c.). Z tego wynika, iż każda sprawa, podlegająca rozpoznaniu jednego sędziego, może być rozstrzygnięta przez kolegium, o ile uznane to będzie za wskazane. Stwierdzenie tej okoliczności może nastąpić także w kolegium, jeżeli sprawa, podlegająca sądowi jednoosobowemu, omyłkowo będzie skierowana na posiedzenie kolegialne. Stąd płynie wniosek, że rozpoznanie przez kolegium sprawy, którą według ustawy mógł rozstrzygnąć jeden sędzia, nie będzie przyczyną nieważności.

W sądzie okręgowym, jako instancji odwoławczej, jednoosobowość przyjęta jest, jako zasada, nieograniczona jakimkolwiek terminem. Wskazuje na to tekst nowowprowadzonego art. XLV¹ § 1 przep. wpr. k. p. c, według którego „sąd okręgowy rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich *we wszystkich sprawach*”. Od tej zasady zachodzą dwa wyjątki rozstrzygnięcia w kolegium: 1. sprawy, w których wartość przedmiotu zaskarżenia nie przenosi 500 zł lub przewyższa 20.000 zł, i 2. sprawy o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania. Wszystkie inne sprawy należą do jednego sędziego. W ich liczbie znajdują się także sprawy, w których uczestniczy skarb państwa. Sędzia okręgowy tak,

jak sędzia apelacyjny, ma obowiązek zbadania z urzędu, czy dana mu do rozpoznania sprawa nie należy do kategorii, objętej wyjątkami od zasady jednoosobowości. Również ma prawo przekazać sprawę kolegium, jeżeli uzna to za wskazane z uwagi na jej zawziętość (art. XLV¹ § 2 przep. wpr. k. p. c.).

Kwestja nieważności w razie przekroczenia przepisów o jednoosobowym lub kolegiálním rozstrzygnięciu w sądzie okręgowym, jako 2-jej instancji, rozstrzygnięta być winna tak, jak wyżej przytoczono w stosunku do orzeczeń sądu apelacyjnego.

Wylimitowanie spraw do 500 zł oraz spraw posesoryjnych od zasady jednoosobowości podyktowane zostało prawdopodobnie tern, że sprawy te w sądzie okręgowym rozstrzygane są ostatecznie, gdyż kasacja w tych sprawach nie jest dopuszczona (art. 425 § 1 i § 3). Uznano widocznie, że konieczny jest większy skład sądu, gdy dalsze odwołanie jest wykluczone.

W związku z tem zachodzi pytanie, czy przepisy o jednoosobowym orzekaniu w sądzie okręgowym, jako 2-jej instancji, mają zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 513 § 1 k. p. c.). Tekst art. XLV¹ § 1 przep. wpr. kpc. przemawiałyby za odpowiedzią twierdzącą, wyrażono tam bowiem zasadę, że „w wszystkie sprawy” rozpoznawane być mają jednoosobowo (poza wyjątkami, wyżej przytoczonymi). Wszakże rozwiązanie to pozostawałoby w sprzeczności z istotnym zamiarem prawodawcy, którego założeniem było, że kolegiálne rozstrzygnięcie jest nieodzowne w przypadkach, gdy niema kontroli kasacyjnej. W myśl art. 513 § 2 k. p. c. w postępowaniu egzekucyjnym niema skargi kasacyjnej. A zatem w tem postępowaniu sąd okręgowy, jako 2-ga instancja, zawsze powinien orzekać kolegialnie. Brak odpowiedniego tekstu nie może tu być przeszkodą dla takiej, a nie innej odpowiedzi. Wynika on z tego, że początkowo postępowanie egzekucyjne było wyodrębnione w oddzielny akt ustawodawczy. Gdy układano prawo egzekucyjne, zasada kolegialności w sądzie okręgowym, jako 2-jej instancji, była zachowana w całej rozciągłości. Przepis art. XLV¹ przep. wpr. k. p. c. był tworem późniejszym i niezwiązanym z prawem egzekucyjnym.

Wprowadzając ten przepis, miano na uwadze przede wszystkim postępowanie sporne. Przeoczono natomiast postępowanie egzekucyjne, zwłaszcza przepis art. 513 § 2 k. p. c, który wyłączył możliwość przeniesienia sprawy do instancji kasacyjnej.

Prawo egzekucyjne (obecnie część 2-ga k. p. c.) w czterech przypadkach przewiduje zażalenie do sądu apelacyjnego, jako 3-jej instancji, na postanowienie sądu okręgowego (art. 611, 724, 728 i 792 k. p. c.). Może zachodzić wątpliwość, czy w tych przypadkach

nie jest władnym sąd okręgowy orzekać jednoosobowo z uwagi, że od tych orzeczeń służy dalsze zażalenia. Niewątpliwie jest tu pewna analogia z sytuacją, jaka zachodzi w postępowaniu spornym, gdy dopuszczona jest skarga kasacyjna. Wszakże, zdaje się, powinien przeważać w kierunku przeciwnym wspomniany już wzgląd, iż wogóle przy układaniu prawa egzekucyjnego wogóle nie liczone się z możliwością jednoosobowego rozstrzygnięcia w sądzie okręgowym zażaleń na postanowienia sądu grodzkiego. Poza tem, jak wyżej zaznaczono, prawodawca dlatego zezwolił w niektórych przypadkach na kolegialność w sądzie okręgowym, że wykluczył w tych razach skargę kasacyjną, a nie zażalenie.

Na obszarze b. zaboru rosyjskiego co do spraw posesoryjnych wprowadzone zostały specjalne normy. Według art. XX § 1 przep. wpr. k. p. c. w sprawach tych dopuszczona jest kasacja czasowo aż do wprowadzenia przymusowej regulacji hipotecznej drobnej własności ziemskiej. W związku z tem z mocy § 2 tegoż art. sprawy te w sądzie okręgowym, jako 2-iej instancji, rozstrzygane będą do tegoż czasu jednoosobowo.

Wreszcie zauważyć należy, że przepisy o jednoosobowym i kolegialnym orzekaniu w 2-iej instancji (w sądzie apelacyjnym i okręgowym) obejmują tylko te sprawy, które zostały wszczęte po 1-ym stycznia 1933 r. Sprawy, wcześniej wszczęte, będą rozpoznawane zawsze kolegialnie. Wynika to zarówno z treści art. XXXVI przep. wpr. k. p. c, który stanowi, że sprawy, wszczęte przed wejściem w życie kod. post. cyw. rozpoznawać należy aż do ukończenia według przepisów dotychczasowych, jak i z faktu, że rozporządzenie z 27 października 1932 r., nowelizujące kod. post. cyw. i przep. wpr., zgodnie z dyspozycją jego art. 3, ma obowiązywać od 1-go stycznia 1933 r. Wprowadzenie jednoosobowości w instancji odwoławczej jest istotnym wyłomem w organizacji sądownictwa, jest zerwaniem z dotychczasową długoletnią tradycją. Powstaje obawa, czy sąd jednoosobowy odpowie wymaganiom, jakie stawiamy instancji odwoławczej, która jest najwyższą instancją merytoryczną.

Słusznie też uczyniono, dając sędziemu prawo rozważenia przedewszystkiem, czy siły jego wystarczą do rozwiązania zawiłych okoliczności faktycznych albo kwestyj prawnych, i zezwalając mu w przypadkach trudnych do rozwikłania na przekazanie sprawy kolegium.

Spodziewać się należy, że nasi sędziowie sumiennie spełnią ten swój obowiązek, nie krępując się względami na statystykę.

Wacław Miszewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.